**НАРЕДБА № 21 от 12.11.2012 г. за условията и реда за определяне, одобряване, регистрация и отмяна на източниците от горската семепроизводствена база, събирането и добива на горски репродуктивни материали, тяхното окачествяване, търговия и внос**

Обн. - ДВ, бр. 93 от 27.11.2012 г.;
Издадена от министъра на земеделието и храните

## Глава първа
## ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

**Чл. 1.** *(1)* С тази наредба се определят условията и редът за:

*1.* определянето, одобряването, регистрацията, горскостопанското планиране и стопанисването на източниците от горската семепроизводствена база;

*2.* производството с цел търговия и търговията с горски репродуктивни материали (ГРМ), предназначени изцяло или отчасти за лесовъдски цели на територията на Европейския съюз (ЕС), включени в списъка по приложение № 1;

*3.* събирането и добива на репродуктивни материали, предназначени за лесовъдски цели;

*4.* изпитването и окачествяването на посевни материали за лесовъдски цели, включително и от внос;

*5.* безвъзмездното предоставяне на горски репродуктивни материали.

*(2)* Изискванията за производството с цел търговия и търговия по тази наредба не се отнасят за:

*1.* горски репродуктивен материал - посевен и посадъчен материал или части от растения, предназначен за нелесовъдски цели;

*2.* горски репродуктивен материал, произвеждан за собствени нужди, който не е предназначен за търговия;

*3.* горски репродуктивен материал, предназначен за износ или за реекспорт за трети страни;

*4.* горски репродуктивен материал, предназначен за изпитване с научна цел.

*(3)* В случаите по ал. 2, т. 1, 3 и 4 и в зависимост от предназначението си репродуктивният материал се придружава от етикет или друг документ, изискван в съответствие с нормативните актове на ЕС или националното законодателство.

*(4)* При отсъствие на нормативни изисквания по ал. 3 в случаите, когато производителят или доставчикът работят както с репродуктивни материали, предназначени за лесовъдството, така и с такива за други цели, материалите за нелесовъдски цели се придружават от етикет или друг документ, който съдържа текст „Предназначен за нелесовъдска цел".

**Чл. 2.** *(1)* Изискванията за одобряване и регистрация на източниците от горската семепроизводствена база, както и производството с цел търговия и за търговията и вноса на репродуктивни материали се прилагат за дървесните видове и техните изкуствени хибриди, които са значими за горското стопанство на Република България и останалите държави - членки на ЕС, и са включени в списъка по приложение № 1.

*(2)* Промени в списъка по приложение № 1 се правят въз основа на решение на Европейската комисия (ЕК).

*(3)* По предложение на собствениците на гори могат да се одобряват и регистрират източници за добив на горски репродуктивни материали по реда и при условията на тази наредба и от видове и изкуствени хибриди, които не са вписани в списъка по приложение № 1.

*(4)* За добитите ГРМ от източниците по ал. 3 изискванията за търговия по тази наредба се прилагат само на територията на Република България и по споразумение между доставчика и купувача.

**Чл. 3.** *(1)* Официалните органи, осъществяващи контрол при производството с цел търговия и търговията с горски репродуктивни материали, са Изпълнителната агенция по горите (ИАГ), регионалните дирекции по горите (РДГ) и горските семеконтролни станции (ГСС).

*(2)* Изпълнителната агенция по горите може, в съответствие с националното законодателство, да възлага задачи, предвидени в наредбата, за изпълнение под неин контрол и надзор на юридическо лице, субект на публичното или частното право, което съгласно своя законно приет устав е натоварено изключително с извършването на специфични обществени дейности, при условие че такова лице и членовете му нямат личен интерес от предприетите от тях мерки.

*(3)* Юридическо лице, създадено от името на лицето по ал. 2, което функционира под негов контрол и надзор, може да бъде одобрено при условие, че такова лице и членовете му нямат личен интерес от резултатите и предприетите от тях мерки.

*(4)* Изпълнителната агенция по горите уведомява Европейската комисия за определените с тази наредба официални органи.

## Глава втора

## ОПРЕДЕЛЯНЕ, ОДОБРЯВАНЕ, РЕГИСТРАЦИЯ, ГОРСКОСТОПАНСКО ПЛАНИРАНЕ И СТОПАНИСВАНЕ НА ИЗТОЧНИЦИТЕ ОТ ГОРСКАТА СЕМЕПРОИЗВОДСТВЕНА БАЗА

### Раздел I

### Определяне и създаване на източници за добив на горски репродуктивни материали

**Чл. 4.** Базовите източници от горската семепроизводствена база се определят и създават за:

*1.* осигуряване на горски репродуктивни материали за лесовъдски цели, които са генетически подходящи, с ценни наследствени качества и контролиран произход;

*2.* запазване на биологичното разнообразие и съхранение на автохтонните и подобрените чрез методите на горската генетика и селекция генетични ресурси.

**Чл. 5.** *(1)* Горската семепроизводствена база включва всички одобрени и регистрирани базови източници за производство на репродуктивни материали от местни и интродуцирани видове. Базовите източници са:

*1.* източник на посевен материал;

*2.* насаждение за семепроизводство;

*3.* семепроизводствена градина - вегетативна и генеративна;

*4.* клон и клонова колекция;

*5.* родители на фамилия.

*(2)* Базовите източници трябва да отговарят на следните минимални изисквания:

*1.* за добив на репродуктивен материал от категория „идентифициран" - съгласно приложение № 2;

*2.* за добив на репродуктивен материал от категория „селекциониран" - съгласно приложение № 3;

*3.* за добив на репродуктивен материал от категория „окачествен" - съгласно приложение № 4;

*4.* за добив на репродуктивен материал от категория „изпитан" - съгласно приложение № 5.

**Чл. 6.** *(1)* Базовите източници по чл. 5, ал. 1, т. 1 и 2 се определят чрез провеждане на масова селекция.

*(2)* Масовата селекция се извършва във всички гори независимо от собствеността им, включително в защитени територии и територии, неинвентаризирани по Закона за горите.

*(3)* Масовата селекция при иглолистни и широколистни горскодървесни видове се извършва съобразно техните биологични особености и екологични изисквания.

**Чл. 7.** *(1)* Базовите източници по чл. 5, ал. 1, т. 3, 4 и 5 се определят и създават чрез провеждане на индивидуална селекция.

*(2)* Индивидуалната селекция на плюсови и кандидат-елитни дървета се извършва в източници на посевен материал и семепроизводствени насаждения независимо от собствеността им, включително в защитени територии и неинвентаризирани територии по Закона за горите.

*(3)* Подборът на плюсови дървета се осъществява от специалисти на ГСС или научни работници от Лесотехническия университет - София, и Института за гората при Българската академия на науките. Когато подборът се осъществява в базови източници, които не попадат в границите на горските територии - държавна собственост, стопанисвани от държавните горски и ловни стопанства, е необходимо писмено съгласие на собственика.

*(4)* Плюсовите дървета се определят в две категории:

*1.* плюсови по производителност - дървета, които превишават средното моделно дърво за насаждението по височина с 10 до 20 % и по диаметър - с 50 до 70 %;

*2.* плюсови по качество - дървета със симетрична корона, фини клони, право, пълнодървесно, правовлакнесто и добре самоокастрено стъбло, без видими признаци на заболявания и механични повреди.

*(5)* Когато определени плюсови дървета съчетават показателите, посочени в ал. 4, т. 1 и 2, те се класифицират и се паспортизират като кандидат-елитни.

*(6)* След генетична проверка и оценка на потомствата от свободно и контролирано кръстосване в потомствени опити кандидат- елитните дървета могат да се прекатегоризират в „елитни".

*(7)* Всяко кандидат-елитно дърво се номерира и съгласно приложение № 6 от ГСС се изготвя паспорт в 2 екземпляра - по един за собственика и за ГСС, в чийто район на дейност попада.

*(8)* Номерът на кандидат-елитното дърво се запазва до неговото отпадане или до отмяната на базовия източник, в който то е определено, като този номер не се използва за номериране на друго дърво.

**Чл. 8.** *(1)* Горските семепроизводствени градини се създават за:

*1.* добив на репродуктивни материали от категорията „окачествен" и „изпитан";

*2.* съхранение на горските генетични ресурси;

*3.* извършване на контролирана полова хибридизация, изпитване на общата и специфичната комбинативна способност на клоновете и получаване на хибриди с желана наследственост.

*(2)* В зависимост от начина на създаване горските семепроизводствени градини са:

*1.* вегетативни (клонови) - създават се с присадени (хетеровегетативни) или автовегетативни фиданки;

*2.* генеративни - създават се със селекционирани фиданки, произведени от семена на подбрани кандидат-елитни дървета в семепроизводствени насаждения или вегетативни семепроизводствени градини.

*(3)* Родителите на фамилии или кандидат-елитните дървета, включени в семепроизводствената градина, трябва да бъдат от един район на произход или от райони на произход от страната и чужбина, с идентични или сходни условия на растежната среда - климат, почви, изложение и др.

**Чл. 9.** *(1)* Вегетативните семепроизводствени градини се създават съобразно изискванията, посочени в приложение № 7 и в съответствие с минималните изисквания съгласно приложение № 4.

*(2)* В зависимост от степента на генетична подобреност на добиваните семена и нивото на генетичните проучвания на включените в тях клонове вегетативните градини са:

*1.* от първо стъпало - създават се с генетично непроверени клонове, като от тях се добиват семена от категорията „окачествен";

*2.* от второ стъпало - създават се с генетично проверени и изпитани клонове, като от тях се добиват семена от категорията „изпитан".

*(3)* Генетичната проверка и изпитване на клоновете включва:

*1.* установяване на тяхната обща и специфична комбинативна способност;

*2.* анализ и оценка на потомства от свободно и контролирано кръстосване;

*3.* изоензимен анализ и установяване на степента на хетерозиготност;

*4.* проучване на генеративната способност, растежния и фенологичен ритъм.

*(4)* Вегетативните семепроизводствени градини от „второ стъпало" се изграждат с присадки или автовегетативни фиданки от 25 - 30 броя генетично проверени клона.

*(5)* Семепроизводствена градина от „първо стъпало" може да бъде превърната в градина от „второ стъпало" след извършване на генетичната проверка и изпитване по ал. 3 и отстраняване на нежеланите клонове.

**Чл. 10.** *(1)* Генеративна семепроизводствена градина се създава със селекционирани фиданки от потомствата на не по-малко от 20 броя родители на фамилии, а за рядко срещащи се видове - не по-малко от 5 броя. Брането на шишарки и плодове, добивът на семена и производството на фиданки се извършват диференцирано по фамилии.

*(2)* Мястото за създаване на генеративна семепроизводствена градина се определя съобразно изискванията, посочени в приложение № 7.

*(3)* Схемата за разположението на фиданките се изготвя така, че фиданките от една фамилия да бъдат максимално отдалечени една от друга, за да се избегне близкородствено кръстосване, като се спазват изискванията, посочени в приложение № 7, т. 6.

*(4)* Фиданките се залесяват в триъгълник по три броя на разстояние 50 см една от друга или по друга схема, определена от съответната ГСС.

**Чл. 11.** Отглеждането на генеративните и вегетативните градини се провежда съгласно изискванията на приложение № 7, т. 7.

**Чл. 12.** Клоновете се отбират за:

*1.* добив на репродуктивни материали по вегетативен път от категорията „окачествен" и „изпитан";

*2.* запазване и размножаване по вегетативен път на индивиди с ценни стопански качества.

**Чл. 13.** *(1)* Маточниците са специализирани участъци от клонове (растения майки) за добив на репродуктивни материали от категория „окачествен" и „изпитан".

*(2)* Маточниците по ал. 1 са:

*1.* едногодишни;

*2.* многогодишни - за 2 - 15 години.

*(3)* Маточници за добив на резници от селекционирани сортове, клонове и култивари се създават за тополи, върби, платани, горскоплодни - обикновен орех, лески, бадем и обикновен кестен, и декоративни видове.

*(4)* При създаване и използване на маточници от тополи, върби и платани се спазват изискванията на приложение № 8.

*(5)* Маточници за добив на коренови резници се създават за бяла и сива топола, трепетлика, брястове и бяла акация.

*(6)* Сортовите маточници за добив на калеми за присаждане се създават за горскоплодни видове - обикновен орех, лески, бадем и обикновен кестен, със срок на използване до 20 години.

*(7)* Създаването на нов маточник, въвеждането на нови клонове, сортове и култивари във вече създадени маточници, както и тяхното закриване се извършва с писменото разрешение на изпълнителния директор на ИАГ или оправомощено от него длъжностно лице.

*(8)* Ежегодно през септември собствениците извършват инвентаризация на маточниците, като резултатите се отразяват в преброителна ведомост (приложение № 9) и обобщителен протокол (приложение № 10). Преброителната ведомост и обобщителният протокол се изпращат в срок до 30 септември в съответната ГСС. Обобщените данни от протоколите (приложение № 10) се публикуват до 10 октомври на интернет страниците на ГСС.

**Чл. 14.** Клонова колекция се създава за:

*1.* добив на репродуктивни материали по вегетативен път от категорията „окачествен" и „изпитан";

*2.* запазване на ценния генетичен фонд по метода „ex situ".

**Чл. 15.** Родители на фамилия се отбират за:

*1.* добив на репродуктивни материали по вегетативен път от категорията „окачествен" и „изпитан";

*2.* създаване на вегетативни и генеративни семепроизводствени градини;

*3.* запазване на ценния генетичен фонд по метода „in situ".

## Раздел II
## Одобряване, регистрация и отмяна на базови източници

**Чл. 16.** *(1)* Производството на горски репродуктивни материали от дървесни видове и техните изкуствени хибриди, включени в списъка по приложение № 1, когато тези материали са предназначени за търговия, може да се осъществява само от одобрени и регистрирани в регистър на горската семепроизводствена база (приложение № 11) базови източници.

*(2)* Базовите източници се одобряват и отменят от изпълнителния директор на ИАГ по предложение на ГСС при спазване на следния ред:

*1.* предложения за дървета и насаждения се правят с карнет (приложение № 12), като за семепроизводствени градини, родители на фамилия, клонове и клонови колекции се представя цялата документация, необходима за одобрение съгласно изискванията по приложение № 4;

*2.* предложения за одобряване и отмяна на базови източници се изпращат в ГСС от териториални поделения (ТП) на държавните предприятия (ДП) по чл. 163 ЗГ - държавни горски стопанства (ДГС) и държавни ловни стопанства (ДЛС), специализирани териториални звена на ИАГ - Тополово стопанство (ТС) - Пазарджик, и Опитна станция за бързорастящи горскодървесни видове - Свищов (ОСБРГДВ), учебно-опитни горски стопанства (УОГС), дирекции на национални паркове (ДНП) към Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и собственици на гори и се разглеждат от комисия, назначена със заповед на изпълнителния директор на ИАГ или оправомощено от него лице, в състав: представители на ГСС, ЛЗС, РДГ и представител на собственика на гората, който е физическо лице, вписано в публичния регистър по чл. 235 ЗГ в ИАГ и притежава удостоверение за регистрация за дейността „Изработване на горскостопански планове и програми и инвентаризация на горски територии", или търговец, вписан в публичния регистър по чл. 241 ЗГ в ИАГ и притежаващ удостоверение за регистрация за дейността „Инвентаризация на горските територии, изработване на планове и програми за управление и развитие на горските територии"; председател на комисията е представителят на ГСС; в тримесечен срок от получаване на предложението по т. 2 комисията изготвя протокол (приложение № 13) с предложение до изпълнителния директор на ИАГ за решение; протоколът се изпраща в ИАГ от ГСС в 20-дневен срок от неговото изготвяне;

*3.* в 7-дневен срок от получаване на протокола по т. 2 изпълнителният директор на ИАГ се произнася по предложението, както следва:

*а)* одобрява или отменя базовия източник при положително становище на комисията по т. 2;

*б)* постановява мотивиран отказ при отрицателно становище на комисията по т. 2.

*(3)* Собственикът съвместно с ГСС изготвя за всеки одобрен източник паспорт в два екземпляра (приложение № 14), от който по един екземпляр за съответната ГСС и собственика на гората. В паспорта ежегодно се вписват добитите репродуктивни материали и извършените дейности.

*(4)* Регистрацията на одобрени източници, намиращи се в границите на горските територии, в националните паркове, земеделските земи и урбанизираните територии, се извършва от ГСС, в чийто район на дейност попадат, в едномесечен срок от получаване на одобрения протокол по ал. 2, т. 2.

*(5)* Директорът на ГСС или оправомощено от него длъжностно лице предоставя на собственика на одобрения източник заверена с подпис и печат извадка от регистъра на горската семепроизводствена база, удостоверяваща вписването.

*(6)* Одобрените и регистрираните базови източници - семепроизводствени насаждения и семепроизводствени градини, намиращи се в горски територии, които не попадат в защитени територии, обявени по реда на Закона за защитените територии, и в защитени зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие, се категоризират съгласно наредбата по чл. 18, ал. 1 ЗГ в специални горски територии.

*(7)* Отмяната на одобрен източник се извършва по реда на ал. 2 и се допуска, когато:

*1.* се установи, че одобреният източник не отговаря на минималните изисквания, посочени в приложения № 2, 3, 4 и 5;

*2.* е постъпило мотивирано писмено искане от собственика на одобрения източник.

*(8)* Отменените източници се отписват от регистъра (приложение № 11) в едномесечен срок от получаване на одобрения протокол по ал. 2, т. 2, за което собствениците им се уведомяват писмено от съответната ГСС.

*(9)* Базов източник на горски репродуктивни материали, съдържащ генетично модифицирани организми, се одобрява по изискванията на ал. 2 само ако не оказва неблагоприятни последици върху човешкото здраве и околната среда и отговаря на разпоредбите на Закона за генетично модифицирани организми (ЗГМО).

*(10)* В случай на одобряване на базов източник по ал. 9, съдържащ генетично модифицирани организми, се извършва оценка на риска за човешкото здраве и околната среда в съответствие с изискванията, посочени в ЗГМО.

*(11)* Горските семеконтролни станции и собственикът изготвят и поддържат досие на горската семепроизводствена база, което включва протокол (приложение № 13), паспорт на базов източник (приложение № 14) и паспорти на определените кандидат-елитни дървета (приложение № 6), в случай че има определени такива.

*(12)* Одобрени базови източници за производство на горски репродуктивни материали съгласно чл. 2, ал. 3 се вписват в регистъра по ал. 1 в самостоятелен раздел към него.

*(13)* Насаждения, обособени при горскостопанското планиране като подотдели, имоти или отдели, имащи общи граници и растящи при сходни екологични условия в един район на произход, могат да бъдат одобрявани и регистрирани като един базов източник в категориите „идентифициран" или „селекциониран".

**Чл. 17.** *(1)* Всеки одобрен източник се идентифицира със самостоятелен регистрационен номер, записан в регистъра на горската семепроизводствена база. Регистрационният номер съдържа кодирана информация, посочена в приложение № 15.

*(2)* Ежегодно до 31 януари ИАГ изготвя национален списък на всички одобрени източници в цялата страна по образец (приложение № 16), който е извлечение от регистъра на горската семепроизводствена база (приложение № 11). Списъкът се публикува на електронната страница на ИАГ и се предоставя при поискване на ЕК и другите държави членки.

*(3)* За одобрени източници, от които се добиват категориите репродуктивен материал „идентифициран" и „селекциониран", се допуска списъкът да бъде по райони на произход.

*(4)* Списъкът по ал. 2 съдържа:

*1.* ботаническо наименование на дървесния вид или хибрид;

*2.* категория репродуктивен материал, който може да се добие от източника; за източник, предназначен за добив на репродуктивен материал от категория „изпитан", се посочва дали е от генетично модифицирани организми;

*3.* регистрационен номер според регистъра на горската семепроизводствена база или идентификационен код на района на произхода за категориите „идентифициран" и „селекциониран";

*4.* местоположение: кратко наименование или прието име на местонахождението и едно от следните описания:

*а)* при категория „идентифициран" - район на произход и обхват на географската ширина и дължина;

*б)* при категория „селекциониран" - район на произход и географско положение (географска ширина и дължина) или обхват на географската ширина и дължина;

*в)* при категория „окачествен" и „изпитан" - точно географско положение на мястото, където се намира одобреният източник, а за категория „изпитан" се посочва дали той е генетично модифициран;

*5.* надморска височина или нейния диапазон;

*6.* вид базов източник;

*7.* площ на базовия източник;

*8.* първоначален произход: автохтонен, неавтохтонен или е с неизвестен произход;

*9.* първоначален произход на неавтохтонен базов източник, ако произходът е известен, той се посочва;

*10.* предназначение (цел);

*11.* друга информация.

*(5)* Информацията за изготвяне на списъка по ал. 2 се предоставя в ИАГ ежегодно до 20 януари на текущата година от директорите на ГСС на хартиено копие и в електронен формат.

*(6)* Горските семеконтролни станции ежегодно изготвят карти на базовите източници от категориите „идентифициран" и „селекциониран" в цифров формат по дървесни видове и райони на произход.

*(7)* Изпълнителната агенция по горите изпраща картите по ал. 1 на ЕК и на държавите - членки на ЕС.

**Чл. 18.** *(1)* По предложение на лицата по чл. 16, ал. 2, т. 2 изпълнителният директор на ИАГ може да даде условно одобрение за период, не по-дълъг от десет години, на базов източник за производство на репродуктивен материал от категория „изпитан", когато предварителните резултати от генетичната оценка или сравнителните опити, извършени в съответствие с изискванията на приложение № 5, дават основания да се приеме, че след приключване на изпитването базовият източник ще отговаря на изискванията за одобрение, определени с тази наредба.

*(2)* Лицата по чл. 16, ал. 2, т. 2, притежаващи базови източници, отговарящи на изискванията по ал. 1, са длъжни писмено да уведомят изпълнителния директор на ИАГ за окончателните резултати от генетичната оценка или сравнителните опити в 14-дневен срок след тяхното получаване.

*(3)* Изпълнителният директор на ИАГ дава пълно одобрение на източника, когато след приключване на генетичната оценка или сравнителните опити стане ясно, че базовият източник отговаря на изискванията, посочени в приложение № 5.

*(4)* Резултатите от генетичната оценка или сравнителните опити, които не отговарят на изискванията, определени в приложение № 5, могат в срок до 31 декември 2012 г. да бъдат използвани при одобряване на базов източник за производство на горски

репродуктивен материал от категория „изпитан" само ако са започнали преди 1 януари 2003 г. и са доказали превъзходството на репродуктивния материал, получен от базовия източник, по отношение на приетите стандарти.

*(5)* Въз основа на решение на ЕК може да се разреши използване на резултатите от сравнителните опити и генетичната оценка след изтичане на срока, определен в ал. 4.

## Раздел III
## Горскостопанско планиране

**Чл. 19.** *(1)* Горскостопанското планиране в горската семепроизводствена база се провежда в съответствие със Закона за горите, Националната стратегия за развитие на горския сектор, Стратегическия план за развитие на горския сектор и областните планове за развитие на горските територии.

*(2)* При изготвяне на горскостопанските планове и програми, одобрените и регистрирани базови източници - семепроизводствени насаждения и семепроизводствени градини, както и клонове и клонови колекции с площ над 1 дка, извън горските разсадници се обособяват в самостоятелни подотдели.

*(3)* На терена границите на одобрените семепроизводствени насаждения се обозначават с трайна жълта боя, като през 50 м на височина 1,50 м от външната страна на граничните дървета се поставят кръстчета, а ъгловите дървета или граничните стълбове се отбелязват с жълт пръстен, широк 5 см, и се поставя надпис „СБ".

*(4)* Лицето, извършващо горскостопанското планиране, съгласува с ГСС, ДГС, ДЛС и другите собственици на базови източници мероприятията, които ще се провеждат в тях.

*(5)* В горскостопанските карти граничната линия на подотдела, респективно на източника, се отбелязва от вътрешната страна с жълта защрихована линия, а в средата се поставя надпис „СБ", ограден с кръгче.

**Чл. 20.** Всяко плюсово дърво се означава на терена с траен бял кръст, а кандидат-елитното дърво - с траен син пръстен, широк 5 см, на височина 1,50 м, като над него се изписва номерът му. В таксационното описание на подотдела, в който се намират, се отбелязват дървесният вид и техният брой.

**Чл. 21.** Таксационното описание на клоновата колекция съдържа информация за включените в нея клонове, брой и възраст на дърветата, както и заемана площ.

## Раздел IV
## Стопанисване

**Чл. 22.** *(1)* Стопанисването на горската семепроизводствена база се извършва за:

*1.* запазване на генетичното разнообразие на популационно и вътревидово ниво;

*2.* регулиране на формовото разнообразие и селекционната структура на насажденията;

*3.* осигуряване на условия за редовно и обилно семеносене или плодоносене;

*4.* увеличаване добива на висококачествени в наследствено отношение репродуктивни материали;

*5.* поддържането є в добро здравословно състояние.

*(2)* В базовите източниците на горски репродуктивни материали се извършват следните дейности:

*1.* провеждане на селекционни, възобновителни и санитарни сечи, включително изборни или разреждане - в семепроизводствените насаждения и градини;

*2.* отсичане на естествен подраст и нежелани дървета от други видове;

*3.* агротехника - култивиране, торене и поливане;

*4.* борба с болестите и вредителите;

*5.* изграждане и поддържане на трайна ограда около маточниците и семепроизводствените градини при необходимост;

*6.* оформяне короните на присадките;

*7.* поддържане на маточниците и почистване на нежеланите леторасли.

*(3)* Ежегодно до 30 ноември ГСС изготвя предписания за задължителните дейности по ал. 2, които трябва да бъдат извършени през следващата година в семепроизводствените градини.

**Чл. 23.** *(1)* Селекционните, възобновителните и санитарните сечи, включително изборните в одобрените и регистрирани базови източници - източници на посевен материал и семепроизводствени насаждения, се планират и провеждат съгласно изискванията на наредбата по чл. 101, ал. 3 ЗГ.

*(2)* След окончателната фаза на сечта възобновените насаждения се отменят като източници на репродуктивни материали и се отписват от регистъра на горската семепроизводствена база (приложение № 11).

*(3)* При провеждане на сеч и извоз в насажденията, определени за базови източници за производство на репродуктивни материали или в които има такива източници, с оглед предпазване на дърветата от нараняване се допуска използването само на екологосъобразни техники и технологии.

**Чл. 24.** *(1)* Добивът на коркова кора, извършването на лесозащитни мероприятия, кастрене, смолодобив, добив на борина и репродуктивни материали за нелесовъдски цели и изграждането на ловностопански съоръжения в одобрените източници от горската семепроизводствена база предварително се съгласуват с ГСС.

*(2)* При добив на коркова кора се спазват следните изисквания:

*1.* за добив на мъжки корк - извършва се на дърветата с диаметър над 20 см на височина 1,30 м, като височината на обелване е до 1,20 м;

*2.* за добив на женски корк:

*а)* при диаметър на дървото до 25 см на височина 1,30 м - височината на обелване е до 1,50 м;

*б)* при диаметър на дървото от 26 до 40 см на височина 1,30 м - височината на обелване е до 2 м;

*в)* при диаметър на дървото над 40 до 50 см на височина 1,30 м - височината на обелване е до 2,50 м;

*г)* при диаметър на дървото над 50 см на височина 1,30 м - височината на обелване е до 3 м.

*(3)* Срокът между две последователни обелвания на корковата кора е не по-малък от 10 години.

**Чл. 25.** *(1)* Разреждане във вегетативните семепроизводствени градини се извършва в следните случаи:

*1.* когато са създадени при голяма гъстота и се налага короните на присадките да бъдат осветени за задържане на естествения процес на самоокастряне;

*2.* за отстраняване на нежелани дървета след генетична проверка и окачествяване на клоновете;

*3.* при начален процес на съхнене на присадки в резултат на несъвместимост между подложката и калема, заболяване или нападение от вредители.

*(2)* Короните на фиданките във вегетативните и генеративните градини периодично се формират в зависимост от дървесния вид за постигане на следните цели:

*1.* задържане на растежа по височина и облекчаване на брането на шишарки, съплодия и плодове;

*2.* увеличаване на обема на по-достъпната част на короната, подобряване на светлинния режим около нея и стимулиране на растенията за редовно и обилно семеносене, респ. плодоносене;

*3.* за премахване короната на подложката.

*(3)* Формирането на короните за задържане на растежа по височина започва с премахване на връхната пъпка. Възрастта, от която започва премахването на връхната пъпка, се определя от биологичните особености на дървесните видове.

*(4)* В генеративните семепроизводствени градини, създадени при голяма гъстота, се провежда селекционна сеч, като се спазват следните изисквания:

*1.* при индивидуалната селекция се отчита наличният полиморфизъм и се запазват всички налични форми и редки растения, отразяващи спектъра на вътрепопулационната изменчивост;

*2.* отстраняват се всички изостанали в растежа дървета и тези с видими признаци на заболяване;

*3.* осигурява се равномерно разпределение на дърветата върху площта, с което се създават нормални условия за формиране на короните и кръстосано опрашване;

*4.* всички материали и отпадъци от сечта се изнасят извън площта на градината за предотвратяване на насекомни нападения.

*(5)* Височината на короните на дърветата в семепроизводствените градини по време на тяхното използване трябва да бъде достъпна, поради което прерязването на връхната част на короната за задържане на растежа се извършва в зависимост от дървесния вид.

*(6)* Цялостната дейност в градините се провежда след съгласуване с научния ръководител - отговарящ за обекта, и под надзора и контрола на специалисти от ГСС, РДГ и ЛЗС.

**Чл. 26.** *(1)* Изрязването на маточниците се извършва за:

*1.* предизвикване появата на издънки от дърветата майки в многогодишните маточници;

*2.* подобряване на растежа на летораслите, от които ще се добиват резници;

*3.* добив на летораслi за производство на резници.

*(2)* Изрязването в маточниците се извършва по следните начини:

*1.* отстраняване на излишните недоразвити и странични летораслi;

*2.* ежегодно цялостно изрязване на летораслите на многогодишните маточници в зависимост от биологичните и фитосанитарните изисквания за съответния вид.

**Чл. 27.** *(1)* В семепроизводствените градини, клоновите колекции, маточниците, опитните и географските култури не се допускат следните дейности: паша, прокарването на пътища, пътеки, прокари и просеки; направа на изкопи, строежи и скамейки за отдих; изхвърлянето на отпадъци и паленето на огън.

*(2)* В семепроизводствените градини, клоновите колекции и маточниците два пъти през годината (пролетта и есента) се провежда лесопатологично наблюдение с участие на специалисти от съответната лесозащитна станция (ЛЗС) за установяване на видовия състав и числеността на вредителите по корените, стъблата, листата, плодовете и семената. При необходимост по предписание на ЛЗС се вземат мерки за борба, включително и за предпазване на семенната реколта.

## Раздел V
## Запазване и съхранение на горските генетични ресурси

**Чл. 28.** *(1)* Генетичните ресурси при горскодървесните видове се запазват „in situ" в местата на тяхното естествено разпространение и се съхраняват „ex situ" във:

*1.* клонови колекции, маточници, семепроизводствени градини, дендрариуми, географски и други опитни култури;

*2.* хранилища за дългосрочно съхранение на семена и полен.

*(2)* За съхранение на горските генетични ресурси, извършване на наблюдения и научни изследвания, както и за своевременно възстановяване на деградирали или унищожени при природни въздействия генетични ресурси се създава „генна банка". В нея се включват:

*1.* регистрираните източници на репродуктивни материали от горската семепроизводствена база;

*2.* клонови колекции, маточници, дендрариуми, географски и опитни култури, които не са регистрирани за базови източници на ГРМ;

*3.* съхранените дългосрочно семена и полен.

*(3)* Горските семеконтролни станции водят публичен списък на включените в „генна банка" горски генетични ресурси и база данни за тях. Списъкът се публикува на електронните страници на ГСС и ИАГ.

*(4)* Създаването на семепроизводствени градини и географски култури на горски територии - държавна собственост, стопанисвани от ДГС и ДЛС, се извършва под непосредственото методическо ръководство и контрол на съответната ГСС.

*(5)* След залесяване на семепроизводствената градина, респективно географската култура, и провеждане на първата есенна инвентаризация съгласно наредбата по чл. 95, ал. 2, т. 1 ЗГ приемателна комисия, назначена със заповед на директора на ГСС, извършва приемане на градината или културата. Приемателната комисия изготвя протокол в три екземпляра, който се представя за одобрение на изпълнителния директор на ИАГ. По един екземпляр от одобрения протокол се изпраща на ГСС и на съответното ДГС/ДЛС за завеждане на досие на семепроизводствената градина, респективно географската култура.

*(6)* Изпълнителната агенция по горите създава база данни на създадените географски култури, която е публична. Базата данни се поддържа на хартиен и електронен носител.

**Чл. 29.** *(1)* Горските семеконтролни станции създават и поддържат в хранилищата за дългосрочно съхранение семенни колекции от местни дървесни видове, чиито физиологични особености позволяват тяхното съхранение над 3 години.

*(2)* Списъкът на дървесните видове и количествата семена по райони на произход за семенните колекции по ал. 1 се утвърждава от изпълнителния директор на ИАГ по предложение на директора на съответната ГСС.

*(3)* Съхранените в семенната колекция по ал. 1 семена трябва да са представителни за съответния район на произход и за екотиповото и формово разнообразие на видовете.

*(4)* Семената в семенната колекция са собственост на ГСС, които ги осигуряват, обновяват и поддържат. Срокът за съхранение и обновяване на семената се определя от съответната ГСС.

## Глава трета
## ПРОГНОЗИРАНЕ И ОЦЕНКА НА СЕМЕННАТА РЕКОЛТА

**Чл. 30.** *(1)* Прогнозирането на семенната реколта се извършва въз основа на резултатите от проучванията върху количеството на генеративните пъпки, фенологичните наблюдения по времето на цъфтежа, опрашването и запазването на генеративните части.

*(2)* Фенологичните наблюдения се провеждат във фенологични пунктове.

*(3)* Площта на фенологичен пункт в насажденията, одобрени за базови източници, е 0,25 ха. Те се означават трайно на терена с жълта боя и квадратче с надпис „ФП".

*(4)* Фенологичните наблюдения се провеждат от служители на ГСС и при необходимост съвместно с оправомощени лица от собствениците на източници от горската семепроизводствена база. Ежегодно в срок до 30 юни ГСС изготвят сведения за цъфтежа (приложение № 17) и до 20 август - сведение за плодоносенето (приложение № 18), по дървесни видове и райони на произход, които се публикуват на електронните страници на ГСС и ИАГ.

*(5)* Фенологичните наблюдения обхващат следните фенофази:

*1.* начало на цъфтеж - разпукване на отделни мъжки, женски или двуполови цветове и съцветия;

*2.* пълен цъфтеж - периодът, в който всички цветове или съцветия по дължина на цялата корона са разцъфнали;

*3.* край на цъфтежа - времето, когато започва завяхване, потъмняване или опадане на части от цветовете или на мъжките цветове и съцветия;

*4.* образуване на завръзи и плодове - фазата започва, когато след опложданото от цветовете на широколистните видове се образуват плодове, а при иглолистните видове шишарчиците позеленяват и започват да растат;

*5.* пълна зрелост - определя се по морфологичните промени в размерите и оцветяването на плодовете, шишарките, развитието на зародиша и ендосперма и кълняемостта на семената.

**Чл. 31.** *(1)* Семеносенето и плодоносенето при горскодървесните видове се оценяват периодично след образуването на завръзите и плодовете, а преди настъпване на пълна зрелост се прави цялостна оценка.

*(2)* Семеносенето и плодоносенето се оценяват и прогнозират по два вида методи:

*1.* окомерен:

*а)* окомерно-статистически метод на В. Каппер (приложение № 19, част А) - прилага се за насаждения и градини, като отчитането се извършва по време на цъфтежа, образуването на шишарките и завръзите и началото на узряване на плодовете и семената;

*б)* по шестстепенна скала на Корчагин (приложение № 19, част Б) - прилага се за отделни дървета;

*2.* количествен:

*а)* метод на пробни клонки;

*б)* метод на моделни дървета на Правдин (приложение № 19, част В) - прилага се при видове с изразена периодичност в плодоносенето: дъбове, бук, обикновен кестен, бял бор, черен бор, бяла ела, обикновен смърч, бяла мура;

*в)* разчетно-статистически - определянето се извършва чрез провеждане на неколкогодишни точни наблюдения за отчитане на плодоносенето в балове и количествени единици, след което се установява взаимната зависимост между тях;

*г)* аеро-фотограметричен - от аеро-фотоснимки върху плодоносещи насаждения се отчита чрез базова оценка степента на плодоносене;

*д)* други методи.

## Глава четвърта
## ПРОИЗВОДСТВО НА ГОРСКИ РЕПРОДУКТИВНИ МАТЕРИАЛИ ЗА ТЪРГОВИЯ

**Чл. 32.** *(1)* Горски репродуктивни материали, предназначени изцяло или отчасти за лесовъдски цели, се произвеждат от:

*1.* физически лица, вписани в публичния регистър по чл. 235 ЗГ и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейността „планиране и организация на дейностите по залесяване", общински предприятия и търговци, които са вписани в публичния регистър по чл. 241 ЗГ и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейността „стопанисване на горски територии";

*2.* териториални поделения на държавните предприятия (ДП) по чл. 163 ЗГ - държавните горски стопанства и държавните ловни стопанства, които са вписани в публичния регистър по чл. 241 ЗГ и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейността „стопанисване на горски територии" - в горски територии и разсадници, управлявани от тях;

*3.* учебно - опитни горски стопанства и специализирани териториални звена на ИАГ - ОСБРГДВ - Свищов, и ТС - Пазарджик, които са вписани в публичния регистър по чл. 241 ЗГ и притежаващи удостоверение за регистрация за извършване на дейността „стопанисване на горски територии" - в горски територии и разсадници, управлявани от тях;

*4.* дирекции на национални паркове към МОСВ - в горски територии и разсадници, управлявани от тях.

*(2)* Производството на изходни материали - генеративни единици и части от растения или на фиданки от подраст, се извършва под непосредствения контрол, включително и на терена, от специалисти на ГСС - за лицата по ал. 1, т. 1, 3 и 4, в чийто район на дейност попадат, и от специалисти на РДГ - за лицата ал. 1, т. 2, включително и в случаите, когато се произвеждат ГРМ за собствени нужди, с нетърговска цел, в гори на други собственици.

*(3)* Всички останали етапи при производството на горски репродуктивен материал, предназначен за търговия, извън случаите по ал. 2, са разрешени, ако изходните материали - генеративни единици, части от растения или фиданки:

*1.* са внесени в Република България в съответствие с изискванията на чл. 57 и притежават основен сертификат за идентификация (приложение № 32) или друг документ, издаден от страната, откъдето произхожда репродуктивният материал; основният сертификат трябва да съдържа информация съгласно приложение № 32;

*2.* за тях има решение по чл. 33, ал. 1.

*(4)* Вегетативно производство на горски репродуктивен материал, предназначен за търговия, се извършва само от базови източници, отговарящи на изискванията за добив от категориите „селекциониран", „окачествен" и „изпитан".

*(5)* Производството по изкуствен път чрез хибридизация на горски репродуктивен материал за търговия се извършва само от изходни материали, произхождащи от източници, отговарящи на изискванията за добив от категория „изпитан".

*(6)* С цел гарантиране на идентичността на горските репродуктивни материали изпълнителният директор на ИАГ със своя заповед може да разпореди:

*1.* произведеният изходен материал да бъде насочван чрез събирателни пунктове непосредствено след произвеждането му и преди придвижването му към първото местоназначение;

*2.* лицата по ал. 1, т. 1, 3 и 4 да произвеждат ГРМ от одобрени източници само в присъствието на длъжностно лице от съответната ГСС;

*3.* лицата по ал. 1, т. 2 да произвеждат ГРМ от одобрени източници само в присъствие на длъжностно лице от РДГ.

**Чл. 33.** *(1)* С цел запазване и устойчиво управление на генетичните ресурси, използвани в лесовъдството, и изхождайки от развитието на консервацията in situ, въз основа на правен акт на ЕК, се допуска производство с цел търговия на определени количества репродуктивен материал от източници, отклоняващи се от минималните изисквания, посочени в приложения № 2, 3, 4 и 5, когато неговият произход е естествено адаптиран към местните и регионалните условия и е застрашен от генетична ерозия.

*(2)* Количествата на репродуктивния материал по ал. 1 се определят от министъра на земеделието и храните с издадено от него разрешение.

*(3)* За издаването на разрешение по ал. 2 заинтересованото лице подава мотивирано заявление в ИАГ.

*(4)* В 15-дневен срок от постъпване на заявлението ИАГ изпраща копие от него на съответната ГСС за изготвяне на мотивирано становище.

*(5)* В 15-дневен срок от получаване на заявлението ГСС извършва проверка на място в присъствието на заинтересованото лице или негов представител, въз основа на която изготвя протокол.

*(6)* Протоколът по ал. 5 заедно с мотивираното становище на ГСС се изпраща в ИАГ не по-късно от 7 дни от подписване на протокола.

*(7)* Въз основа на становището по ал. 6 изпълнителният директор на ИАГ изготвя мотивирано предложение до министъра на земеделието и храните.

*(8)* Министърът на земеделието и храните се произнася с решение, както следва:

*1.* при положително становище на ИАГ - одобрява предложението в заявлението и изготвя искане за разрешение до ЕК;

*2.* при отрицателно становище на ИАГ - постановява мотивиран отказ.

*(9)* След получаване на решението на ЕК министърът на земеделието и храните издава разрешение по ал. 2, което се изпраща от ИАГ заедно с копие от решението на ЕК до заинтересованото лице, подало заявлението. Копие от решението на ЕК и разрешението на МЗХ се изпращат от ИАГ и на ГСС.

*(10)* При отказ на министъра на земеделието и храните да издаде разрешение по ал. 2 на заявителя се изпраща писмено мотивирано уведомление от ИАГ, копие от което се предоставя и на съответната ГСС.

*(11)* Отказът или непроизнасянето в срок подлежат на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

**Чл. 34.** *(1)* Събирането/добивът на генеративни единици, предназначени за търговия, от източниците от категориите „селекциониран", „окачествен" и „изпитан" се извършва от минимум 20 дървета, а при редки дървесни видове или когато площта на източника е по-малка от 1 ха, от минимум 5 дървета, разположени в различни части на одобрения източник.

*(2)* Стоящите дървета, от които е предвидено да се извърши производството на генеративни единици или части от растения, се отбелязват по начин, който не нарушава целостта на стъблото (с боя, текстилни ленти и др.).

*(3)* Когато горските репродуктивни материали се събират от отсечени дървета, те предварително се определят от официалния орган РДГ/ГСС в присъствие на собственика на одобрения източник, като се спазват изискванията за маркиране и провеждане на сечта.

*(4)* Събирателните пунктове за горски репродуктивен материал се устройват в максимална близост до мястото на събиране/добив, като се оборудват с кантар и депо за съхраняване на семената и плодовете. В случай на един събирателен пункт на материали от различни източници се извършва разделяне и етикетиране на партидите с оглед да се гарантира идентичността на материалите.

**Чл. 35.** С цел гарантиране качеството на горските репродуктивни материали изпълнителният директор на ИАГ със своя заповед може да постави:

*1.* допълнителни изисквания при осъществяване на производството;

*2.* ограничения при одобряване на източници от категорията „идентифициран".

**Чл. 36.** *(1)* Въз основа на прогнозата за очакваната реколта и на потребностите си ДГС/ДЛС изготвят годишен разчет за необходимите семена (приложение № 20), който в срок до 10 август се изпраща в съответното ДП по чл. 163 ЗГ.

*(2)* При необходимост съответното ДП може да възлага производството на допълнително количество семена или да намалява разчетеното количество в представените годишни разчети по ал. 1 в случаите, когато се установи недостиг или излишък от определени семена в рамките на предприятието. Промените се отразяват в годишния разчет и се мотивират писмено до съответното ДГС/ДЛС.

*(3)* Министърът на земеделието и храните по предложение на изпълнителния директор на ИАГ може да възлага на държавните предприятия събиране и добив на допълнителни количества от предвидените в разчетите по ал. 1 семена и плодове, когато има недостиг в определени райони на страната и при изпълнение на проекти и програми от национално значение.

*(4)* Директорът на държавното предприятие по чл. 163 ЗГ одобрява годишните разчети на ДГС/ДЛС в срок до 20 август и ги обобщава. Обобщеният годишен разчет се изпраща от ДП в Министерството на земеделието и храните (МЗХ) в срок до 30 август, след което се публикува на електронната му страница.

*(5)* Министерството на земеделието и храните предоставя обобщените разчети за страната по ДП на ИАГ в срок до 10 септември за публикуване на електронната є страница.

*(6)* Промени в одобрените по ал. 4 разчети се извършва по реда на ал. 1, 4 и 5 в следните случаи:

*1.* недостатъчно плодоносене;

*2.* настъпили форсмажорни обстоятелства;

*3.* отпаднала необходимост от предвидените семена;

*4.* когато в одобрените годишни финансови планове на ДП и ДГС/ДЛС не са разчетени необходимите средства за семесъбиране.

**Чл. 37.** *(1)* Шишарки и плодове се берат от стоящи и отсечени дървета при иглолистните, костилковите, липите, брезата, яворите, ясените, акацията и брястовете, а семена и плодове при тежкоплодните видове и видове с месести плодове се събират от повърхността на земята.

*(2)* При събиране на семена и плодове от земята площта около дърветата предварително се почиства от подлес, суха маса и опадали повредени семена.

*(3)* Не се допуска брулене, отсичане и чупене на клони в горската семепроизводствена база. По изключение се допуска отсичане на клони в семепроизводствените градини при съчетаване на оформянето на короните със семесъбирането.

*(4)* Брането от стоящи дървета се извършва чрез използване на специализирана техника при спазване на правилата за безопасност на труда.

*(5)* При брането на шишарки и плодове и събирането на семена се спазват сроковете, посочени в приложение № 21.

*(6)* Брането на шишарки от бял бор, черен бор и кедри се допуска и през есента, като до тяхното пълно узряване те се съхраняват в проветриви помещения.

*(7)* Покълнали жълъди могат да се събират по изключение след преценка на регистрирани и вписани физически лица в публичния регистър на ИАГ по чл. 235 ЗГ за извършване на дейността „Планиране и организация на дейностите по залесяване" и ГСС, само за есенен посев, който се извършва веднага.

**Чл. 38.** *(1)* Добивът на семена от шишарки, съплодия и плодове се извършва от лицата по чл. 32, ал. 1 в специално оборудвани за целта семедобивни.

*(2)* В семедобивните се приемат само почистени от примеси партиди при спазване на изискванията по чл. 5, ал. 2, чл. 16, ал. 1, чл. 18, чл. 32, ал. 1, 2 и 9 и чл. 33.

*(3)* При по-висока относителна влажност от 20 % шишарките се подлагат на предварително сушене за намаляване на влажността.

**Чл. 39.** *(1)* Добивът на семена от иглолистни шишарки включва: шишаркосушене, извличане, обезкрилване, намаляване на влажността и почистване.

*(2)* Шишаркосушенето се извършва в слънчеви и конвекторни (с принудителна циркулация на топъл въздух) шишаркосушилни.

*(3)* Режимът на сушене се определя в зависимост от дървесния вид, първоначалната влажност на шишарките и типа на сушилнята, като се спазват изискванията за запазване кълнителните качества на семената и пълното им извличане от шишарките.

*(4)* Обезкрилването и почистването се извършват ръчно или със специализирани обезкрилителни и почистващи апарати.

**Чл. 40.** *(1)* Добивът на семена от плодове и съплодия на широколистни дървесни видове и храсти се осъществява ръчно или с машини.

*(2)* Добивът на семена от сочни плодове се извършва непосредствено след тяхното събиране, за да се избегне ферментацията и развитието на гнилостни процеси.

*(3)* Добитите семена се сушат на сянка при температура от 15 до 35 °C, разстлани на пластове с дебелина от 5 до 15 см.

**Чл. 41.** *(1)* За запазване на жизнеността и кълняемостта на семената при тяхното съхранение се отчитат степента на зрялост, анатомичната структура, начинът на добиване, влажността, начинът на предварително съхранение, температурата и относителната влажност на въздуха в помещението за съхранение.

*(2)* В зависимост от срока и целта семената се съхраняват:

*1.* краткосрочно - до една година;

*2.* средносрочно - до 5 години - прилага се за семена „резервен фонд";

*3.* дългосрочно - до 15 години - прилага се за семена „резервен фонд" и „генна банка".

*(3)* Специфичните условия за съхранение на семената зависят от тяхната видова принадлежност.

**Чл. 42.** *(1)* Семената от иглолистни и широколистни видове се съхраняват при спазване на изискванията, посочени в приложение № 21.

*(2)* Сушенето на семена от иглолистни видове се извършва в сушилни при температура на въздуха 30 - 35 °С.

*(3)* Преди съхраняване семената се почистват и обеззаразяват с фунгициди или във водна баня - за семена от тежкоплодни широколистни видове.

*(4)* През периода на съхранение периодично се вземат проби за установяване на влажността и кълняемостта на семената.

*(5)* Влажността на съхраняваните семена се установява по тегловия начин или със специални измерителни уреди.

*(6)* За съхранение на семена от широколистни видове се използват стерилни субстрати от промит пясък, торф и дървени стърготини или техни комбинации в съотношение 1:1.

## Глава пета
## ОКАЧЕСТВЯВАНЕ НА ГОРСКИ РЕПРОДУКТИВНИ МАТЕРИАЛИ

**Чл. 43.** *(1)* За установяване годността на семенната реколта преди започване на добива на изходни горски репродуктивни материали по искане на производителя ГСС може да извърши предварителна оценка.

*(2)* Пробите за предварителна оценка се вземат от отделни дървета или като общ сбор за източника, а количеството на пробата се определя съгласно приложение № 22.

*(3)* Пробите за оценка се вземат от лицата по чл. 32, ал. 1 и в срок от 24 часа се изпращат в ГСС, съпроводени с писмо (приложение № 23).

*(4)* За видове с кратък срок на узряване и загуба на кълняемост предварителната оценка може да се извърши и от специалисти на ГСС на място.

*(5)* Резултатите от оценката по ал. 1 се нанасят в работен лист (приложение № 24) и въз основа на него в 5-дневен срок за широколистни и 10-дневен срок за иглолистни дървесни видове от получаване на пробата ГСС уведомяват заявителите за годността на реколтата с писмо (приложение № 25, част А - за иглолистни, или приложение № 25, част Б - за широколистни дървесни видове).

**Чл. 44.** *(1)* Семена и плодове от местен произход или от внос, предназначени за залесяване чрез посев и за производство на фиданки, се изпитват и окачествяват от ГСС.

*(2)* Пробите за изпитване и окачествяване се вземат в присъствие на представител на производителя или доставчика от:

*1.* служители на ГСС;

*2.* физически лица, регистрирани в публичния регистър на ИАГ по чл. 235 ЗГ, за изпълнение на дейността „планиране и организация на дейностите по залесяване", оправомощени от лицето - производител на ГРМ;

*3.* служители на лицата по чл. 32, ал. 1, т. 4 с лесовъдско образование.

*(3)* При вземане на пробата се съставя протокол в два екземпляра (приложение № 26).

*(4)* Пробите се вземат при спазване на изискванията на БДС 1953-99.

*(5)* Пробите, придружени с писмо (приложение № 23), протоколът по ал. 3 и копие от основен сертификат за идентификация (приложение № 32) в случаите, когато се издава, се изпращат в ГСС в срок до 24 часа.

*(6)* За постъпилите проби семена и плодове за изпитване и окачествяване ГСС води списък (приложение № 27).

*(7)* Резултатите от анализа се отразяват за всяка проба поотделно в семеконтролен лист, съставен от ГСС (приложение № 28).

*(8)* Крайните резултати от изпитването на пробата се попълват в семеконтролно свидетелство (приложение № 29).

*(9)* Срокът на валидност на семеконтролното свидетелство по ал. 8 се определя от ГСС съгласно БДС 1953-99 и се вписва в него.

*(10)* Повторно изпитване на една и съща партида се извършва, когато:

*1.* изтече срокът на валидност на свидетелството по ал. 9;

*2.* пробата не е взета и изпратена съгласно изискванията по ал. 2, 3, 4 и 5;

*3.* настъпят промени в пробата по време на транспорт;

*4.* допълнително е извършено почистване или обработване на партидата;

*5.* по време на съхранение са настъпили промени или семената са повредени от болести и вредители.

*(11)* Проба за повторно изпитване се взема и изпраща в срок до 5 дни от установяване на причините по ал. 10 или след получаване на съобщението от ГСС за нередовност на изпратената проба, като в протокола по ал. 3 се записват „за повторно изпитване", номерът и датата на предишното семеконтролно свидетелство.

*(12)* При повторно изпитване първоначалната проба не се връща обратно от ГСС на заявителя.

**Чл. 45.** *(1)* По искане на контролен орган или при оспорване на резултатите от заявителя се извършва арбитражно изпитване от определена със заповед на изпълнителния директор на ИАГ лаборатория на ГСС.

*(2)* Искане за арбитражно изпитване се прави пред ИАГ в срок до 10 дни от получаване на семеконтролното свидетелство. Такова искане не може да бъде предявено, ако са променени условията за съхранение на партидата или нейното състояние.

*(3)* Проба за арбитражно изпитване се взема от лица по чл. 44, ал. 2, които декларират, че не са заинтересовани от арбитража. При вземането на пробата присъства представител на производителя или доставчика, който подписва констативен протокол.

*(4)* Пробата за арбитражно изпитване се взема в двойно по-голямо количество от предвиденото съгласно БДС 1953-99 и се изпитва в две повторения веднага след получаването ѝ.

*(5)* Резултатите от повторните изпитвания във връзка с арбитражния спор се обработват съобразно утвърдените международни правила (IRST) и статистически методи.

*(6)* Ако разликата между резултатите от арбитражното изпитване и данните в оспорвания документ е по-малка от допустимите отклонения, определени с международните правила (IRST), остава в сила първият издаден документ, като разходите в този случай са за сметка на заявителя за арбитражното изследване.

*(7)* Когато разликата между резултатите от арбитражното изпитване и посочените в оспорвания документ е по-голяма от допустимите отклонения, се издава нов документ, а разходите по арбитража са за сметка на съответната ГСС, извършила първото изпитване.

## Глава шеста
## ТЪРГОВИЯ И ВНОС НА ГОРСКИ РЕПРОДУКТИВНИ МАТЕРИАЛИ

**Чл. 46.** Репродуктивни материали от видовете и изкуствените хибриди, включени в списъка по приложение № 1, предназначени изцяло или отчасти за лесовъдски цели, може да се търгуват, ако са произведени от регистрирани одобрени източници съгласно чл. 16 и отговарят на едно от следните изисквания:

*1.* за изкуствени хибриди - принадлежат към категориите „селекциониран", „окачествен" или „изпитан";

*2.* за видове и изкуствени хибриди, които са вегетативно произведени - принадлежат към категориите „селекциониран", „окачествен" или „изпитан";

*3.* за видове и изкуствени хибриди, които се състоят напълно или частично от генетично модифицирани организми - принадлежат към категорията „изпитан";

*4.* за репродуктивен материал от категорията „селекциониран" - масово е произведен от семена;

*5.* за материали извън случаите, описани в точки от 1 до 4 - принадлежат към една от категориите „идентифициран", „селекциониран", „окачествен" или „изпитан".

**Чл. 47.** *(1)* Горски репродуктивен материал се търгува само ако:

*1.* отговаря на качествените изисквания, посочени в приложение № 30;

*2.* отговаря на фитосанитарните изисквания, посочени в Закона за защита на растенията;

*3.* отговаря на изискванията, посочени в таблицата на приложение № 31;

*4.* е придружен от заверено копие на основен сертификат за идентификация по приложение № 32 от лицето, на което е издаден - за изходните материали - генеративни единици, части от растения и фиданки от подраст.

*(2)* Горски репродуктивен материал, произведен от изходни материали, се придружава от разписка за доставка по приложение № 33.

*(3)* Разписката за доставка по ал. 2 се изготвя в два екземпляра - по един за доставчика и за получателя, и се съхранява минимум пет години, като се предоставя при поискване от официалните органи по чл. 3, ал. 1.

**Чл. 48.** *(1)* Въз основа на правен акт на ЕК министърът на земеделието и храните може да разрешава на доставчици предлагането на пазара на територията на Република България на определени количества репродуктивен материал без спазване на изискванията по чл. 47 на:

*1.* репродуктивен материал, предназначен за изпитване, научни цели, селекция или генетична консервация;

*2.* генеративни единици, които не са предназначени за нуждите на лесовъдството.

*(2)* Срокът на разрешението по ал. 1 не може да бъде по-дълъг от два месеца.

**Чл. 49.** *(1)* Репродуктивен материал, който не отговаря на всички изисквания, определени с чл. 47, може да се предлага на пазара въз основа на решение на ЕК.

*(2)* Всеки етикет или друг документ, който придружава репродуктивния материал по ал. 1, трябва да съдържа текст, обозначаващ факта, че материалът е предназначен единствено за търговия на територията на Република България.

**Чл. 50.** *(1)* С цел запазване на генетичните ресурси, използвани в лесовъдството, и изхождайки от развитието на консервацията „in situ", въз основа на решение на ЕК може да се търгуват определени количества репродуктивен материал от източници, отклоняващи се от минималните изисквания по чл. 5, ал. 2, когато техният произход е адаптиран към регионалните условия и е застрашен от генетична ерозия.

*(2)* Специфични процедури относно търговията с горски репродуктивни материали, предназначени за органично производство, могат да бъдат въведени с решение на Европейската комисия.

**Чл. 51.** *(1)* Въз основа на решение на ЕК министърът на земеделието и храните със заповед може да забрани на цялата територия на Република България или части от нея търговията с определен репродуктивен материал на краен потребител с цел засяване или засаждане.

*(2)* Заявление от Република България до ЕК за налагане на забрана по ал. 1 може да прави министърът на земеделието и храните по предложение на изпълнителния директор на ИАГ, ако има причини да се счита, че използването на посочения горски репродук-тивен материал, поради неговите морфологични и физиологични характеристики или въз основа на известни резултати от опити, научни изследвания, лесовъдската практика по отношение на оцеляването и развитието на посадъчния материал има неблагоприятен ефект върху горите, околната среда, генетичния ресурс или биологичното разнообразие в някои части или на цялата територия на страната. Заявлението се придружава от:

*1.* информация за вида, растящ на цялата или част от територията на Република България, местен или интродуциран;

*2.* карти и справки за района на произход или одобрения източник на горски репродук-тивен материал, предмет на заявлението;

*3.* обозначение на цялата или част от територията, за която се подава заявлението за забрана продажбата на материал на краен потребител с цел посев или залесяване;

*4.* данни за климата на района на произход или за одобрения източник, споменати в т. 2, както и за територията или част от територията, споменати в т. 3:

*а)* годишна сума на валежите (мм);

*б)* сума на валежите (мм) през вегетационния период по месеци;

*в)* температура: аа) средногодишна °C; бб) средна месечна за най-студения месец; вв) средна месечна за най-топлия месец;

*г)* продължителност на вегетационния период (дни, през които температурата е над 5 °C или в друга подобна подходяща мерна единица);

*5.* екологични данни за района на произход или за одобрения източник съгласно т. 2, както и за територията или част от нея съгласно т. 3:

*а)* надморска височина;

*б)* основна геологична(и) формация(и);

*в)* основен почвен тип.

*(3)* Към заявлението по ал. 2 се представят и:

*1.* резултати от проведени опити или научни изследвания или резултати, постигнати от лесовъдската практика, установяващи, че употребата на този материал е непригодна за цялата или част от територията, за която се предлага забрана;

*2.* информация за проведените опити съгласно изискванията на приложение № 5, като:

*а)* залагане;

*б)* процедура за оценяване;

*в)* анализ на данните;

*3.* информация за лицата, провели опитите, и дали резултатите се рецензират и публикуват.

*(4)* За резултатите от научните изследвания се представят подробности за изследванията, по-специално местонахождението, източниците на данните; метода за оценяване, както и за резултатите от обработката на данните.

*(5)* За резултатите от лесовъдската практика се представят информацията и документите относно оцеляването, развитието и прираста на горския репродуктивен материал.

*(6)* Когато заявлението за забрана е отправено относно продажбата на горски репродуктивен материал от категориите „идентифициран" или „селекциониран", произхождащ от одобрен източник - източник на посевен материал или семепроизводствени насаждения, към него се представя оценка за несъответствие, направена по отношение на района на произход.

*(7)* Когато заявлението за забрана е отправено относно продажбата на горски репродук-тивен материал от категориите „окачествен" или „изпитан", произхождащ от одобрен източник - семепроизводствени градини, родители на фамилии, клонове или клонови колекции, към него се представя оценка за несъответствие, направена по отношение на отделните одобрени източници.

*(8)* При поискване от ЕК се представя и следната информация:

*1.* критерии за селекция, използвани за компонентите на базовия източник;

*2.* състав на базовия източник;

*3.* район(и) на произход, в който са били селекционирани началните компоненти.

*(9)* Информацията по ал. 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 се представя на изпълнителния директор на ИАГ от директорите на ГСС.

*(10)* При изготвянето на заявлението по ал. 2 Република България може да поиска от останалите държави членки да предоставят карти и данни за климатичните и екологичните условия в района на произход на горския репродуктивен материал, за който ще се подаде заявлението за забрана на продажбата до краен потребител.

**Чл. 52.** *(1)* Горски репродуктивен материал, произведен от одобрен източник, може да бъде търгуван само ако е придружен с основен сертификат за идентификация по приложение № 32. Всеки сертификат притежава уникален номер, който се образува съгласно обяснение, посочено в приложение № 32.

*(2)* Основният сертификат за идентификация се издава от съответната ГСС за горски репродуктивни материали, произведени от лицата по чл. 32, ал. 1, т. 1, 3 и 4, и за тези от внос от трети страни, и от съответната РДГ за репродуктивните материали, произведени от лицата по чл. 32, ал. 1, т. 2.

*(3)* Длъжностното лице от съответната ГСС, респективно от РДГ, присъствало на производството на горски репродуктивни материали, попълва реквизитите на основния сертификат за идентификация в деня на производството и най-късно на следващия работен ден представя попълнената бланка на основния сертификат в ГСС, респективно РДГ, в чийто район на дейност е произведен материалът.

*(4)* Регионалните дирекции по горите и ГСС издават основния сертификат за идентификация на ГРМ в деня на представяне от длъжностното лице на попълнената бланка по ал. 3 или на заявлението по ал. 13.

*(5)* Основният сертификат за идентификация по ал. 3 се съставя в 3 еднообразни екземпляра, когато сертифициращият орган е ГСС - един придружава партидата и по един за производителя и ГСС, и в 4 еднообразни екземпляра, когато сертифициращият орган е РДГ - един придружава партидата и по един за производителя, РДГ и ГСС.

*(6)* Основният сертификат за идентификация на репродуктивен материал се издава само за изходните материали - генеративни единици, части от растения и фиданки от подраст, произведени от одобрения източник.

*(7)* Основният сертификат се издава за всяка отделна партида горски репродуктивен материал.

*(8)* Когато се извършва последващо разделяне на дадена партида на по-малки части, номерът на основния сертификат се записва върху етикета на отделните партиди и всяка от тях се придружава с разписка за доставка (приложение № 33).

*(9)* Регионалната дирекция по горите, респективно ГСС, води списък на произведените партиди от всеки одобрен източник и номерата на издадените основни сертификати за тях.

*(10)* Длъжностните лица, които издават основните сертификати за идентификация по ал. 3, не трябва да имат търговски, финансов или друг делови интерес по отношение на извършваната от тях дейност.

*(11)* При последващо вегетативно размножаване се издава нов основен сертификат за идентификация по приложение № 32.

*(12)* Получените смеси от различни партиди се идентифицират чрез издаване на нов основен сертификат. При регистриране на разрешените по чл. 53, ал. 4 смеси в контролната книга за запасите и движението на горски репродуктивни материали по приложение № 34 се посочват кодовете на районите на произход на отделните им съставни части.

*(13)* В случаите по ал. 11 и 12, когато новата партида горски репродуктивни материали не е формирана в района на произхода на изходния материал, основният сертификат за идентификация се издава от съответната ГСС - за лицата по чл. 32, ал. 1, т. 1, 3 и 4, и съответната РДГ - за лицата по чл. 32, ал. 1, т. 2, след подаване на писмено заявление от производителя или доставчика на репродуктивните материали.

**Чл. 53.** *(1)* Горският репродуктивен материал във всички фази на производството се съхранява отделно и се обозначава в партиди по одобрени източници.

*(2)* Всяка партида репродуктивен материал се идентифицира по следния начин:

*1.* код и номер на основния сертификат за идентификация на репродуктивен материал;

*2.* ботаническо име;

*3.* категория;

*4.* предназначение;

*5.* вид на базовия източник;

*6.* регистрационен номер на базовия източник или идентификационен код на района на произход;

*7.* район на произход - за репродуктивен материал от категориите „идентифициран" или „селекциониран" или друг репродуктивен материал, ако е уместно;

*8.* ако е необходимо, се посочва дали произходът на материала е „автохтонен", „неавтохтонен" или неизвестен;

*9.* при генеративни единици - годината на реколтата;

*10.* възраст и вид на посадъчния материал от фиданки или резници, дали са подрязани, експланти или от контейнери;

*11.* дали е генетично модифициран.

*(3)* Без да се нарушават разпоредбите на ал. 1 и 2, се допуска последващо вегетативно размножаване на репродуктивен материал от одобрен източник от категориите „селекциониран", „окачествен" и „изпитан". В тези случаи материалът се съхранява отделно и се идентифицира като такъв.

*(4)* Без да се нарушават разпоредбите на ал. 1 и 2, се допуска смесване на репродуктивен материал от определен вид, когато е получен от:

*1.* два или повече одобрени източника от един район на произход от категориите „идентифициран" или „селекциониран";

*2.* източници на посевен материал и семепроизводствени насаждения от един район на произход от категорията „идентифициран"; новата комбинирана партида се сертифицира като репродуктивен материал, получен от „репродуктивен материал, произведен от източник на посевен материал";

*3.* неавтохтонен базов източник с този от базов източник, с неизвестен произход; новата комбинирана партида се сертифицира като „от неизвестен произход";

*4.* един одобрен източник от различни години на реколта; при идентификация на репродуктивния материал се вписват годините на реколтата и процентното съдържание на материала от всяка година.

*(5)* В случаите на смесване, извършено съгласно ал. 4, т. 1, 2 и 3, вместо регистрационния номер на одобрения източник при идентификация на репродуктивния материал може да се запише само идентификационният код на района на произход.

**Чл. 54.** *(1)* Търговията и вносът на горски репродуктивни материали се извършва само от доставчици:

*1.* регистрирани в публичен регистър в ИАГ, които могат да бъдат:

*а)* местни физически лица и физически лица, които са граждани на друга държава - членка на ЕС, и са със статут на постоянно пребиваващи в Република България, но нямат българско гражданство;

*б)* юридически лица и еднолични търговци, регистрирани за извършване на стопанска дейност съгласно българското законодателство;

*в)* териториални поделения на ДП по чл. 163 ЗГ - държавни горски стопанства и държавни ловни стопанства;

*г)* учебно-опитни горски стопанства и специализирани териториални звена на ИАГ - ТС - Пазарджик, ОСБРГДВ - Свищов, Опитна станция по дъбовите гори - Бургас (ОСДГ), и дирекции на природни паркове (ДПП);

*д)* дирекции на национални паркове към Министерството на околната среда и водите;

*2.* регистрирани в друга държава - членка на ЕС, в съответствие с изискванията на Директива 1999/105/ЕО на Съвета от 22 декември 1999 г. относно търговията с горски репродуктивен материал (ОВ № L011, 15/01/2000).

*(2)* Изпълнителната агенция по горите води и съхранява публичен регистър на доставчиците на горски репродуктивен материал, който съдържа:

*1.* регистрационен номер и дата на вписване в регистъра;

*2.* идентификационни данни за доставчика:

*а)* физическо лице - трите имена, постоянен адрес, адрес за контакт, телефон, факс, електронен адрес;

*б)* юридическо лице или едноличен търговец, регистрирани за извършване на стопанска дейност съгласно българското законодателство - единен идентификационен номер по БУЛСТАТ, седалище и адрес, телефон и факс, електронен адрес;

*в)* териториални поделения на ДП по чл. 163 ЗГ или специализирани териториални звена на ИАГ - единен идентификационен номер по БУЛСТАТ, седалище и адрес, телефон и факс, електронен адрес;

*г)* дирекции на национални паркове към МОСВ - единен идентификационен номер по БУЛСТАТ, седалище и адрес, телефон и факс, електронен адрес;

*3.* идентификационни данни за представителя на юридическото лице - име, телефон, факс, електронен адрес;

*4.* други данни за юридическото лице, съдържащи се в заявлението по приложение № 35;

*5.* адрес и местоположение на одобрения източник, семедобивните, разсадниците, складовете и другите помещения, използвани от доставчика при производството на горските репродуктивни материали;

*6.* вид на дейността или сфера на работа;

*7.* данни за констатирани нарушения на изискванията на тази наредба при търговията и вноса на горски репродуктивни материали (вид на нарушението, номер и дата на акта, с който е констатирано нарушението, и органа, от който е издаден);

*8.* дата и причини за отписване от регистъра;

*9.* промяна на вписани обстоятелства.

*(3)* За вписване в регистъра по ал. 2 лицата по ал. 1, т. 1 или оправомощени от тях представители подават в ИАГ заявление по образец съгласно приложение № 35. В случай че документите не се подават лично от доставчика, оправомощеното лице следва да представи за проверка при поискване от длъжностното лице нотариално заверено пълномощно или решение на управителния орган на юридическото лице за оправомощаване (за юридически лица).

*(4)* Към заявлението се прилагат:

*1.* за юридическото лице, едноличния търговец, както и за териториални поделения на ДП по чл. 163 ЗГ - удостоверение за регистрация съгласно Закона за търговския регистър, което съдържа единен идентификационен код на кандидата;

*2.* за физическото лице - копие от документа за самоличност (когато физическото лице е чужд гражданин със статут постоянно пребиваващ в Република България - копие от картата на постоянно пребиваващ в страната чужденец);

*3.* за специализирани териториални звена на ИАГ - акт за създаването им, както и единен идентификационен код;

*4.* дирекции на национални паркове към МОСВ - акт за създаването им, както и единен идентификационен код;

*5.* документ, удостоверяващ професионалната ангажираност на заявителя; професионалната ангажираност на юридическото лице може да се удостовери с акта за създаване/възникване на лицето, ако като предмет на дейност е записана поне една от следните дейности: производство; изкупуване; събиране; преработка; обработка; съхраняване; търговия; внос или износ на горски репродуктивни материали от горски и/или декоративни дървесни и храстови видове; в останалите случаи заявителят следва да приложи поне един от следните документи:

*а)* копие от издадената от директора на съответната ГСС извадка по чл. 16, ал. 5 от регистъра на горската семепроизводствена база за вписване на одобрен/и източник/ци;

*б)* копие от удостоверението за регистрацията на горски разсадник/ци за производство на фиданки за лесовъдски цели, издадено на името на заявителя;

*в)* копие от удостоверението за регистрация на заявителя по чл. 235 ЗГ за дейността „планиране и организация на дейностите по залесяване" или по чл. 241 ЗГ за извършване на дейности по „стопанисване на горски територии";

*г)* копие от дипломата за завършено висше лесовъдско образование по специалността „горско стопанство" или „стопанско управление", или „озеленяване", или „ландшафтна архитектура", или „екология", или средно образование по специалността „горско и ловно стопанство" или „горско стопанство и дърводобив", или „озеленяване";

*д)* копие от документ, удостоверяващ, че юридическото лице има сключен трудов договор най-малко с едно лице, регистрирано по чл. 235 ЗГ за извършване на дейността „планиране и организация на дейностите по залесяване";

*е)* друг документ, издаден от компетентен орган и удостоверяващ професионалната ангажираност на заявителя в областта на търговията и вноса на горски репродуктивни материали.

*(5)* Воденето и съхраняването на регистъра се извършва от определени със заповед на изпълнителния директор на ИАГ длъжностни лица, които имат следните задължения:

*1.* в 7-дневен срок от подаване на заявлението по ал. 3 проверяват дали са налице условията по ал. 3 и 4 за вписване на заявителя в регистъра;

*2.* писмено уведомяват заявителите за нередовности в заявленията и приложените към тях документи в 7-дневен срок от разглеждането им;

*3.* дават становище за отказ за вписване в регистъра при неотстраняване на нередовностите по т. 2;

*4.* подготвят проект на заповеди за вписване на доставчиците в регистъра;

*5.* извършват вписванията и отписванията в регистъра;

*6.* изготвят проект на удостоверение за вписване на доставчика в регистъра;

*7.* нанасят настъпилите промени в обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистъра;

*8.* подготвят доклад и заповед за отписване от регистъра;

*9.* дават справки за вписаните в регистъра обстоятелства;

*10.* комплектуват и съхраняват досиета на доставчиците.

*(6)* При подаване на заявлението заявителят представя за проверка при поискване от длъжностното лице по ал. 5 оригиналите на всички документи, за които се изискват копия. Копията следва да бъдат заверени, като всяка страница съдържа текст „Вярно с оригинала", подпис на заявителя и печат на юридическото лице.

*(7)* Заявителят може да отстрани констатираните нередности и/или пропуски в 10-дневен срок от датата на уведомяването. До отстраняването им заявлението не се разглежда.

*(8)* Изпълнителният директор на ИАГ се произнася по заявлението по ал. 3 в срок 14 дни от подаването му или от деня на отстраняване на пропуските в него или на изтичане на срока по ал. 7, като:

*1.* издава заповед за вписване на лицето в регистъра на доставчиците на горски репродуктивни материали, или

*2.* се произнася с отказ по заявлението при неотстраняване на пропуските в срока по ал. 8.

*(9)* Отказът или непроизнасянето в срока по ал. 8, т. 2 подлежат на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

*(10)* Изпълнителният директор на ИАГ или оправомощено от него длъжностно лице издава удостоверение за вписване на лицата по ал. 1, т. 1 в регистъра в 30-дневен срок от датата на издаване на заповедта по ал. 8, т. 1.

*(11)* Регистърът се води и съхранява в ИАГ на хартиен носител и в електронен формат от длъжностни лица по регистрацията, определени със заповед на изпълнителния директор на ИАГ.

*(12)* Доставчикът, вписан в регистъра по ал. 2, се отписва:

*1.* по негова молба;

*2.* при смърт на физическото лице или при поставянето му под пълно запрещение;

*3.* при прекратяване на юридическото лице, при заличаване на едноличния търговец от търговския регистър или при обявяването им в несъстоятелност;

*4.* когато с влезли в сила два или повече акта на компетентни държавни органи е установено, че доставчикът е нарушавал разпоредбите и изискванията на тази наредба;

*5.* при предоставени от компетентните органи на друга държава - членка на ЕС, официални документи за извършени от доставчика нарушения на разпоредбите на Директива 1999/105/ЕО на Съвета от 22 декември 1999 г. относно търговията с горски репродуктивен материал;

*6.* когато регистрираните лица не са заявили в ИАГ настъпили промени в декларираните обстоятелства и не са представили документите, удостоверяващи промените в срока по ал. 16.

*(13)* Отписването се извършва въз основа на мотивирана заповед на изпълнителния директор на ИАГ и се отбелязва в регистъра. Длъжностното лице, извършило отписването, изпраща копие от заповедта на доставчика.

*(14)* Заповедите за отписване от регистъра подлежат на обжалване по реда на АПК.

*(15)* Отписаният от регистъра доставчик по ал. 12, т. 4 и 5 може да кандидатства за ново вписване в регистъра най-рано 24 месеца след отписването му.

*(16)* При промяна на обстоятелствата регистрираните лица са длъжни в 14-дневен срок от настъпването им да подадат заявление по образец (приложение № 35) в ИАГ и да представят копие на документите, удостоверяващи промените, както и документ за платена такса. Разглеждането на заявлението и издаването на удостоверение, отразяващо променените обстоятелства, се извършва по реда на ал. 5, 6, 7, 8, 9 и 10.

**Чл. 55.** *(1)* Търгуваният репродуктивен материал трябва да отговаря на изискванията на чл. 47 и 53, да бъде съпроводен с разписка за доставка (приложение № 33) и с етикет по образец - приложение № 37, и цвят за отделните категории, както следва:

*1.* жълт - за „идентифициран" репродуктивен материал;

*2.* зелен - за „селекциониран" репродуктивен материал;

*3.* розов - за „окачествен" репродуктивен материал;

*4.* син - за „изпитан" репродуктивен материал.

*(2)* Информацията, съдържаща се в етикета по приложение № 36, се изписва на български език, а за търгуваните извън територията на страната, в рамките на ЕС, горски репродуктивни материали - по възможност и на английски език. Данните се изписват по начин, който не позволява тяхното заличаване.

*(3)* Етикетът се изработва от устойчив на късане материал, като се разрешава и използването на официални самозалепващи се етикети върху хартиени опаковки или опаковки от друг подходящ за целта материал.

*(4)* Изпълнителният директор на ИАГ със заповед може да разреши търговия със семена от текущата реколта до първия купувач (ползвател), които са в процес на окачествяване по отношение на показателя „кълняемост". Резултатите се потвърждават от доставчика в срок до 3 дни от получаване на семеконтролното свидетелство (приложение № 29), издадено от ГСС.

*(5)* За малки количества семена, които не надхвърлят размерите, определени от ЕК с Регламент (ЕО) № 2301/2002 на Комисията от 20 декември 2002 г. за определяне на подробни правила за прилагане на Директива 1999/105/ЕО на Съвета по отношение на определянето на малки количества семена (ОВ L348, 21.12.2002 г.) и посочени в приложение № 37, етикетът може да не съдържа информация за показателите „кълняемост" (жизнеспособност) и брой на покълващи семена в 1 кг посевен материал.

*(6)* Посевен материал се търгува само в добре затворени опаковки, като начинът на затваряне не трябва да позволява повторно запечатване на разпечатани пакети.

*(7)* Посадъчните материали се опаковат по начин, който да ги предпазва от изсушаване, измръзване и други повреди.

*(8)* Прилагат се следните начини на опаковане:

*1.* фиданки с открита коренова система - в бала или сноп с тежест не по-голяма от 25 кг и с общ брой на фиданките, кратен на 10, 50 или 100;

*2.* контейнерни фиданки - в подходящи опаковки не по-тежки от 25 кг;

*3.* фиданки със закрита коренова система (с пръст около корените) - опаковат се със зебло, фолио, опаковъчни мрежи или други материали.

*(9)* Части от растения (резници и леторасли) от тополи се търгуват само ако в етикета на доставчика е посочен номер от европейската класификация съгласно част В, т. 1б и 2б от приложение № 30.

*(10)* Резници от тополи, върби и други видове се сортират и опаковат в снопчета по 20 - 50 броя.

*(11)* Снопчетата с резници се съхраняват на хладно във влажен пясък или в хладилни помещения в полиетиленови торби, пластмасови касетки и др., като се предпазват от изсъхване, болести и вредители.

*(12)* Резниците се транспортират със закрити коли, разделени по клонове и покрити с влажен мъх или с навлажнени дървени стърготини, в сандъци или пластмасови касети.

*(13)* Всички етикети или документи на партиди репродуктивен материал, получен от базов източник, състоящ се от генетично модифицирани организми, трябва да съдържат текст, обозначаващ този факт.

*(14)* За горски репродуктивни материали, произведени от регистрирани базови източници по чл. 2, ал. 3, както и за произведени ГРМ от нерегистрирани базови източници, доставчикът издава разписка за доставка (приложение № 33), като в нея не се попълва информацията, отнасяща се за регистрираните базови източници.

**Чл. 56.** Забранява се въвеждането на допълнителни ограничения по отношение на характеристиките на горските репродуктивни материали, тяхното изпитване, оценка, етикетиране и опаковане освен предвидените в тази наредба.

**Чл. 57.** *(1)* Вносът на горски репродуктивен материал, отговарящ на изискванията на тази наредба, в Република България се разрешава от министъра на земеделието и храните въз основа на правен акт на Съвета на Европейския съюз, в който са посочени дървесните видове, типът на базовия източник, категорията на репродуктивния материал и районът на произход, разрешени за търговия в рамките на ЕС.

*(2)* Преди издаване на правния акт на Съвета на ЕС по ал. 1 по предложение на Република България ЕК може да є разреши да взема решения за внос на ГРМ, ако се предоставят гаранции, че той отговаря на всички изисквания на Директива 1999/105/ЕС. Внасяният ГРМ трябва да бъде придружен от основен сертификат за идентификация съгласно приложение № 32 или друг официален сертификат, издаден от държавата на произход, както и с данни от доставчика в третата страна, съдържащи подробности относно всички пратки за износ, преведени на български език.

**Чл. 58.** *(1)* За преодоляване на временни затруднения, възникнали в резултат на недостиг на горски репродуктивен материал на пазара в страната, както и на пазара на ЕС, изпълнителният директор на ИАГ може да разреши в съответствие с решение на ЕК да се търгуват за определен период от време определени количества горски репродуктивен материал, който отговаря на занижени изисквания. Документите по чл. 47, ал. 1, т. 4 и ал. 2 трябва да съдържат текст, който обозначава този факт.

*(2)* С цел да се гарантира идентичността на горския репродуктивен материал по ал. 1 той трябва да бъде съхраняван отделно.

**Чл. 59.** *(1)* Лицата по чл. 54, ал. 1, осъществили придвижване на горски репродуктивни материали от Република България към друга държава - членка на ЕС, са задължени в срок до 2 месеца от датата на изпращането им да предоставят на ИАГ информация за партидата съгласно приложение № 38.

*(2)* Производителите и доставчиците на репродуктивни материали при поискване от ИАГ и получателя на партидата представят допълнителна информация, мостри и доказателства, свързани с автентичността на материала.

*(3)* В случаите по ал. 1 ИАГ предоставя информация на официалните органи на държавата - членка на ЕС, за която е предназначена доставката на горски репродуктивен материал. Информацията се изпраща по пощата, факс или електронен път под формата на информационен документ съгласно приложение № 38 в срок до 3 месеца от датата на изпращане на репродуктивния материал.

**Чл. 60.** *(1)* Лицата по чл. 32, ал. 1 и чл. 54, ал. 1, както и ГСС, съхраняваща ГРМ, водят контролна книга на хартиен носител или в електронен формат по приложение № 34, в която при извършване на търговия или предоставяне на ГРМ на техните собственици след съхранение незабавно отразяват промените в запасите и движението на посевния и посадъчен материал за всеки отделен дървесен вид (подвид, хибрид, сорт, клон, кръстоска) по район на произход и партида.

*(2)* Първичните документи за вписване на данни в книгата по ал. 1 се съхраняват 10 години. Срокът започва с приключване на годината, в която подлежащите на съхранение документи са издадени.

*(3)* Допуска се воденето на обща контролна книга за дейността на няколко търговски предприятия, управлявани от един собственик.

*(4)* Информацията, съдържаща се в контролната книга по ал. 1, се предоставя на официален орган при поискване.

## Глава седма
## БЕЗВЪЗМЕЗДНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ГОРСКИ РЕПРОДУКТИВНИ МАТЕРИАЛИ ЗА ЗАЛЕСЯВАНЕ

**Чл. 61.** *(1)* Държавните горски стопанства и държавните ловни стопанства и общините - собственици на гори, могат да предоставят безвъзмездно горски репродуктивни материали за залесяване, за опитни и научни цели и за обучение на ученици и студенти, както и за извършване на залесяване от юридически лица с нестопанска цел, регистрирани в обществена полза.

*(2)* Не се предоставят безвъзмездно репродуктивни материали на лица, които се подпомагат от фондовете на Европейския съюз, както и по национални и международни програми, и необходимите горски репродуктивни материали са предвидени в одобрените им проекти.

*(3)* За безвъзмездното предоставяне на репродуктивни материали лицата подават писмено заявление в държавното горско стопанство или държавното ловно стопанство или община - собственик на гора - за залесявания на територията на общината в срок не по-късно от 10 дни преди датата, на която заявителят желае да получи репродуктивния материал. В заявлението се посочват:

*1.* името и адресът на заявителя;

*2.* целта, за която са необходими репродуктивните материали;

*3.* видът на репродуктивните материали;

*4.* необходимите количества по дървесни видове;

*5.* размерът и местонахождението на площта, предвидена за залесяване;

*6.* собствеността на земята за залесяване;

*7.* крайната дата за получаване на репродуктивния материал.

*(4)* Към заявлението по ал. 3 се прилага декларация относно обстоятелствата по ал. 2, а за юридическите лица с нестопанска цел - и копие от документа за регистрация, доказващо предмета на обществената полза.

*(5)* За залесяване се предоставят предимно семенищни фиданки, а по изключение и пикирани, контейнерни или вегетативни. Общият брой на заявените пикирани,

контейнерни или вегетативни фиданки по дървесни видове за един заявител (ползвател) през годината не може да надвишава 20 бр., а на семенищни - 1000 бр. За опитни и научни цели и за обучение могат да се предоставят до 20 г семена от дребносеменни дървесни видове, до 100 г семена от едросеменни дървесни видове и до 100 бр. резници.

*(6)* За нуждите на пчеларството се предоставят само фиданки от медоносни видове - липи, бяла акация и конски кестен, а за нуждите на бубарството - от бяла черница.

*(7)* Директорът на съответното ДГС/ДЛС се произнася по заявлението по ал. 3 след съгласуване с директора на държавното предприятие или оправомощено от него лице. За горските репродуктивни материали, които се предоставят безвъзмездно от общината, решението се взема от кмета на общината - собственик на гората.

*(8)* При положително решение по ал. 7 в срока по ал. 3 се изпраща писмо до заявителя за разрешаване на безвъзмездното предоставяне.

*(9)* При невъзможност да бъдат осигурени исканите репродуктивни материали и при отрицателно решение по ал. 7 директорът на съответното ДГС/ДЛС или кметът на общината - собственик на гори, в 10-дневен срок от получаване на заявлението по ал. 3 изготвя мотивиран писмен отказ, който се изпраща на заявителя.

*(10)* В рамките на една календарна година един заявител не може да получи повече количества семена, резници и фиданки от посочените в ал. 5. Предоставят се само горски репродуктивни материали от видове, подходящи за месторастенията, на които ще бъдат залесявани.

*(11)* Безвъзмездно предоставените репродуктивни материали могат да се използват само за целите, за които са разрешени.

*(12)* Ежегодно в срок до 31 януари държавните горски стопанства, държавните ловни стопанства и общините, които са предоставили безвъзмездно горски репродуктивни материали, публикуват на електронната си страница информация за лицата, количествата, видовете, целта и местата, където са залесени.

**Чл. 62.** *(1)* По решение на управителните съвети на държавните предприятия по чл. 163 ЗГ и на кмета на общината ДГС, ДЛС и общините - собственици на гори, могат да предоставят безвъзмездно фиданки за залесяване над определените количества в чл. 61, ал. 5 в следните случаи:

*1.* когато фиданките, произведени в държавните горски разсадници, са бракувани или подлежат на бракуване - технологичен отпад вследствие на сортиране и прерасли фиданки;

*2.* излишни фиданки в общия баланс на съответното държавно предприятие, чието оставане за доотглеждане ще влоши тяхното качество и ще бъде икономически неизгодно.

*(2)* Фиданките се предоставят по реда и при условията на чл. 61, ал. 3, 4, 6, 7, 8 и 10.

**Чл. 63.** При безвъзмездно предоставяне на ГРМ от видовете по приложение № 1 се спазват изискванията за търговия на тази наредба.

## Глава осма
## КОНТРОЛ

**Чл. 64.** Контролът по изпълнение на разпоредбите на тази наредба се осъществява от официалните органи по чл. 3, ал. 1.

**Чл. 65.** *(1)* Изпълнителната агенция по горите осъществява контрол на:

*1.* дейността на РДГ и ГСС;

*2.* горската селекция;

*3.* определянето, регистрацията и отмяната на базови източници на горски репродуктивни материали;

*4.* създаването и стопанисването на базови източници на горски репродуктивни материали;

*5.* планирането и изпълнението на дейностите в горската семепроизводствена база;

*6.* прогнозирането и оценката на семенната реколта;

*7.* производството, търговията и вноса на горски репродуктивни материали;

*8.* дейността на регистрираните производители и доставчици на горски репродуктивни материали и водената от тях документация;

*9.* съхранението, придвижването, предоставянето, продажбата и употребата на горски репродуктивни материали;

*10.* окачествяването и опаковането на горските репродуктивни материали;

*11.* документите за произход, количество, качество и идентификация на горските репродуктивни материали.

*(2)* Изпълнителната агенция по горите предоставя на официалните органи на държавите - членки на ЕС, информация, необходима за осъществяване на контрола върху прилагането на изискванията за търговия с горски репродуктивни материали и внос, и им оказва съдействие.

**Чл. 66.** *(1)* Регионалната дирекция по горите контролира в определения є район на дейност:

*1.* производството и търговията с горски репродуктивни материали;

*2.* дейностите, извършвани от регистрираните лица по чл. 235 и 241 ЗГ, осъществяващи производство на ГРМ, и лицата по чл. 54, ал. 1 - доставчици на ГРМ;

*3.* дейностите, извършвани в одобрените и регистрираните базови източници и горски разсадници;

*4.* собственици на гори и на регистрирани базови източници при:

*а)* изготвяне на предложения за одобряване на базови източници;

*б)* одобряване и извършване на лесовъдски дейности в одобрените и регистрираните базови източници;

*в)* съхранение, употреба, предоставяне и продажба на горски репродуктивни материали;

*5.* съхранение, придвижване, производство и продажба на горски репродуктивни материали от лицата по чл. 32, ал. 1 и по чл. 54, ал. 1;

*6.* документите за произход, количество, качество и идентификация на горските репродуктивни материали.

*(2)* Оправомощените със заповед на директора на РДГ длъжностни лица извършват проверки на регистрираните производители и доставчици на горски репродуктивни материали, осъществяващи дейност в съответния район на дейност, най-малко два пъти в годината.

*(3)* С цел да се гарантира съответствие с изискванията на тази наредба длъжностните лица по ал. 2 имат право да извършват проверки на производителите и доставчиците на: водената от тях документация; одобрените източници; събирателните пунктове; семедобивните; разсадниците; складовете и другите помещения, използвани при производството, както и на начина на разделяне, опаковане, етикетиране и смесване на партидите, а също и да вземат безвъзмездни проби от репродуктивен материал в присъствието на собственика.

*(4)* Длъжностите лица, присъстващи по време на производството на репродуктивния материал, могат да извършват проверки за правдоподобност по отношение на количеството на събраните/добитите семена от определената площ (дървета), броя на дърветата, от които е извършено събирането/добивът, броя на участвалите работници и общото времетраене на събирането/добива. При проверката за правдоподобност като основен показател се използва средният добив на семена в една семеносна година от единица площ (брой дървета).

**Чл. 67.** *(1)* Когато се установи, че производителят и/или доставчикът не гарантира съответствие на произвеждания и/или търгувания от него горски репродуктивен материал с изискванията и условията на тази наредба, директорът на РДГ трябва в 3-дневен срок от установяването на несъответствията да изпрати на изпълнителния директор на ИАГ

писмен доклад за констатираните несъответствия и възможните корективни мерки за тяхното отстраняване.

*(2)* В случаите по ал. 1, когато несъответствията не могат да бъдат отстранени, репродуктивният материал се спира от търговия на пазара със заповед на изпълнителния директор на ИАГ.

*(3)* Когато при повторна проверка от длъжностни лица, поискана от производителя и/или доставчика, се установи, че са предприети необходимите корективни мерки и са създадени условия за съответствие с изискванията на тази наредба, заповедта на изпълнителния директор на ИАГ по ал. 2 се отменя.

**Чл. 68.** *(1)* Горските семеконтролни станции в определения им район на дейност контролират:

*1.* дали предложените за одобрение източници отговарят на минималните изисквания по чл. 4, ал. 2;

*2.* състоянието на одобрените източници;

*3.* горскостопанското планиране в базовите източници;

*4.* провеждането от собствениците на сечите и другите лесовъдски дейности в одобрените източници;

*5.* досиетата на горската семепроизводствена база по чл. 16, ал. 11;

*6.* дейностите, извършвани от лицата по чл. 32, ал. 1 и чл. 54, ал. 1;

*7.* документите за посевните и посадъчните качества на горските репродуктивни материали и за техния произход;

*8.* вноса на ГРМ;

*9.* дейностите в горските разсадници.

*(2)* Длъжностните лица от ГСС могат да извършват проверки на собственици на регистрирани базови източници, производители и доставчици на ГРМ за извършваните от тях дейности и водената документация.

*(3)* В 3-дневен срок от установяване на нарушения при извършените проверки директорът на ГСС уведомява с доклад изпълнителния директор на ИАГ.

*(4)* Всяка година в срок до 31 януари ГСС представя на изпълнителния директор на ИАГ отчет за състоянието на горската семепроизводствена база.

**Чл. 69.** *(1)* Одобрените източници за производство на горски репродуктивен материал от категориите „селекциониран", „окачествен" и „изпитан" подлежат на проверки относно тяхното състояние и съответствието им с минималните изисквания за всяка една от категориите, посочени в чл. 4, ал. 2, най-малко един път годишно.

*(2)* Проверките по ал. 1 се извършват от длъжностни лица от ИАГ, РДГ и ГСС в присъствието на собственика на одобрения източник.

*(3)* За резултатите от проверките се изготвят констативни протоколи с предписания за изпълнение.

*(4)* При констатирани отклонения от минималните изисквания се изготвя предложение за отмяна на базовия източник.

**Чл. 70.** *(1)* При деклариране за внос на горски репродуктивни материали митническите органи незабавно уведомяват ИАГ.

*(2)* В рамките на три работни дни от уведомлението по ал. 1 определени от изпълнителния директор на ИАГ длъжностни лица проверяват съответствието на внасяната пратка с изискванията на тази наредба.

*(3)* В случай на съмнение относно идентичността на съдържанието на пратката с данните, посочени в представените документи, или при съмнение за съответствието с изискванията на тази наредба длъжностни лица от ГСС вземат проби и извършват лабораторен анализ на внасяните горски репродуктивни материали.

*(4)* До писменото потвърждение от ИАГ на законността на внасяната пратка в съответствие с тази наредба същата не се предоставя на вносителя.

*(5)* Когато в резултат на проверката по ал. 3 се установи несъответствие на пратката със съществуващите изисквания, тя се реекспортира или унищожава.

**Чл. 71.** Длъжностните лица от ИАГ, РДГ, ГСС и Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ), които осъществяват контрола върху производството и търговията с горските репродуктивни материали, не трябва да имат търговски, финансов или друг делови интерес по отношение на извършваната от тях дейност.

**Чл. 72.** *(1)* За деяние, което представлява нарушение на изискванията на тази наредба за производството, търговията и вноса на репродуктивни материали, но не е административно нарушение съгласно действащото законодателство, контролните органи по смисъла на тази наредба съставят констативни протоколи.

*(2)* Констативните протоколи по ал. 1 се издават, връчват и оспорват по реда на АПК.

**Чл. 73.** *(1)* При извършване на контролни проверки на място от експерти от ЕК с цел да се гарантира еднакво прилагане на изискванията на Директива 1999/105/ЕО на Съвета от 22 декември 1999 г. относно търговията с горски репродуктивен материал ИАГ, ГСС и РДГ подпомагат изцяло и където е необходимо, експертите на ЕК при изпълнението на техните задължения.

*(2)* Когато в резултат на проверките се установи, че горският репродуктивен материал, произвеждан на територията на Република България и търгуван в границите на ЕС, се отклонява от изискванията, с решение на ЕК се спира предлагането на пазара на такъв материал.

**Чл. 74.** *(1)* Изпълнителната агенция по горите, ГСС и РДГ оказват съдействие на експертите от ЕК при изпълнението на техните задължения при провеждането на експерименти с проби от горски репродуктивен материал, взети по време на производството или търговията в Република България, целящи установяване съответствието на материала с изискванията на Директива 1999/105/ЕО на Съвета от 22 декември 1999 г. относно търговията с горски репродуктивен материал.

*(2)* Република България не спазва някои от задълженията по ал. 1 на Директива 1999/105/ЕО на Съвета от 22 декември 1999 г. относно търговията с горски репродуктивен материал, когато е освободена от тях с решение на Европейската комисия.

**Чл. 75.** *(1)* В случай на временни затруднения със снабдяването на горски репродуктивен материал въз основа на решение на ЕК на пазара може да се предлага материал, който отговаря на занижени изисквания. Документите - основен сертификат за идентификация на репродуктивен материал (приложение № 32), разписка за доставка на репродуктивен материал (приложение № 33) и етикетът по приложение № 36 трябва да съдържат текст, който обозначава този факт.

*(2)* С цел гарантиране на идентичността горските репродуктивни материали по ал. 1 трябва да бъдат съхранявани отделно.

## ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

**§ 1.** По смисъла на тази наредба:

*1.* „Автохтонен и местен" е:

*а)* автохтонно семепроизводствено насаждение или насаждение - източник на посевен материал, който непрекъснато се възпроизвежда чрез естествено възобновяване; изкуствено може да се възпроизвежда от репродуктивен материал, събран в същото семепроизводствено насаждение или източник на посевен материал, или в автохтонни семепроизводствени насаждения или източници на посевен материал в близко съседство;

*б)* местно семепроизводствено насаждение или насаждение - източник за добив на посевен материал, е автохтонно насаждение за семепроизводство или източник за добив на посевен материал или е семепроизводствено насаждение или насаждение - източник на посевен материал, възпроизведени изкуствено от семена, които произлизат от същия район на произход.

*2.* „Алувиални почви" са почвите, образувани върху речни наноси, които продължават периодично да се отлагат.

*3.* „Базови източници" са:

*а)* източник на посевен материал - дървета или насаждения от определен район на произход, от които се добива посевен материал;

*б)* семепроизводствено насаждение - подбрано насаждение по фенотип на ниво популация със задоволително еднороден състав;

*в)* семепроизводствена градина - горска култура, създадена от селекционирани клонове или семенни фиданки от потомства на фамилии, изолирани или поддържани по такъв начин, че да се избегне или намали опрашването от нежелани източници и да се получат многократни, обилни и достъпни за прибиране семенни реколти;

*г)* родители на фамилия - фенотипно подбрани дървета, които се използват за получаване на потомство чрез контролирано и свободно опрашване на един определен майчин родител с прашец от един родител (пълен сиб) или няколко определени или неопределени родители (полусиб);

*д)* клон - група индивиди (копия), първоначално произведени от един индивид (майка) посредством вегетативно размножаване чрез резници, експланти, зародиши, присадки, отводки или чрез разделяне;

*е)* клонова колекция - смес от идентифицирани клонове в определено съотношение.

*4.* „Биотип" е група от генетично идентични дървета с еднакви биологични прояви.

*5.* „Вариетет" е биологична разновидност на даден вид или раса.

*6.* „Вегетативно производство" е производството на фиданки чрез някои от методите на вегетативно размножаване, използващи части от растения.

*7.* „Вилужно разклонение" е разклоняване на централното стъбло, при което образуваните разклонения остават с приблизително еднаква дължина.

*8.* „Внос" е допускането на горски репродуктивен материал за свободно обращение по смисъла на чл. 79 от Регламент (ЕИО) № 2913/92 на Съвета от 12 октомври 1992 г. относно създаване на Митнически кодекс на Общността (ОВ № L302, 19.10.1992 г.).

*9.* „Възобновяване" е възстановяване на растителността от един или няколко дървесни вида по естествен начин - чрез семена или различни видове издънки, или изкуствен начин - чрез семена или садене на предварително произведени фиданки.

*10.* „Генетична ерозия" е загуба във времето на генетично разнообразие между и вътре в популации от един и същи вид; или намаляване на генетичната основа на вида вследствие на човешка намеса или промяна в околната среда.

*11.* „Генетично модифициран организъм" е организъм, включително микроорганизъм, в който генетичният материал е бил променен по начин, който не настъпва естествено при чифтосване и/или естествена рекомбинация.

*12.* „Генеративна способност" е наследствено обусловена възможност за залагане на цветни пъпки.

*13.* „Генотип" е съвкупността от наследствените признаци и свойства на организма, т.е. съвкупност от взаимодействащи гени, обуславящи признаците и свойствата на организмите.

*14.* „Географска култура" е изкуствено създадена култура, в която по определена схема са залесени фиданки от различен географски произход на един и същ дървесен вид.

*15.* „Горска генетика" е раздел от биологичната наука, който изучава явленията „наследственост" и „изменчивост" и разкрива същността на действие на генетичните програми през онтогенетичното развитие на горскодървесните и храстовите видове.

*16.* „Горски репродуктивни материали" са:

*а)* генеративни единици - шишарки, съплодия, семена и плодове, предназначени за производство на посадъчен материал;

*б)* части от растения - листни, стъблени и коренови резници, експланти или зародиши за микроразмножаване, пъпки, отводки, корени, филизи и други части от растения, предназначени за производство на фиданки или за залесяване;

*в)* посадъчен материал - растения, получени от семена, плодове или части от растения, или фиданки, израснали в резултат на естествено възобновяване, предназначени за лесовъдски цели.

*17.* „Горски посевен материал" са плодове, семена или техни части, предназначени за производство на фиданки или за залесяване.

*18.* „Горски репродуктивни материали за лесовъдски цели" са ГРМ за залесяване върху горски територии или земеделски земи за създаване на защитни, специални и стопански гори и на гори в защитени територии.

*19.* „Горски репродуктивен материал за собствени нужди" е горски репродуктивен материал, произвеждан за собствени нужди с нетърговска цел от:

*а)* ДГС, ДЛС и УОГС - в предоставените им за управление гори или в гори на други собственици;

*б)* общини и други собственици - в собствените им гори, в предоставените им за управление гори или в гори на други собственици;

*в)* дирекции на националните паркове към МОСВ - в националните паркове и резервати.

*20.* „Дендрариум" е жива колекция от дървета и храсти върху определена територия, организирани по систематичен, географски или друг принцип.

*21.* „Диморфизъм" е полово различаване на отделните дървета по вторични полови признаци.

*22.* „Добив" е производството на горски репродуктивни материали, включително и извличане на семената от шишарки, съплодия и плодове.

*23.* „Дозряващи насаждения" са насаждения от последния клас на възраст преди определената турнусна възраст на сеч за съответния дървесен вид.

*24.* „Доставчик" е физическо или юридическо лице, професионално ангажирано с търговия или внос на горски репродуктивни материали.

*25.* „Екотип" е популация, формирана и наследствено адаптирана към определен комплекс от екологични условия, дърветата от която имат специфични фенотипни особености като резултат на естествения подбор.

*26.* „Експлант" е растителна тъкан за вегетативно размножаване.

*27.* „Елит" е проверено чрез генетични методи и потомствени опити плюсово дърво, което предава по наследство ценните си фенотипни признаци и растежни особености.

*28.* „Ендосперм" е тъкан в семената на растенията, където се отлагат хранителни вещества или белтъчини, необходими за покълването на зародиша.

*29.* „Естествен подраст" са растения, получени от семена, плодове или по вегетативен път в резултат на естествено възобновяване.

*30.* „ex situ" е метод за съхраняване по изкуствен начин на генетичните ресурси извън или в зоната на естественото разпространение на вида чрез залесяване, при което се използват репродуктивни материали, произхождащи от тях.

*31.* „Женски корк" е тази кора, която се сваля от дърветата на корковия дъб (Q. suber) след сваляне на първия възпроизводителен корк.

*32.* „Зародиш" е част от семето, получена в резултат на сливането на мъжките и женските гамети, която след покълването се развива в ново растение.

*33.* „Зелен резник" е вегетативна част, добита от растението през вегетационния период, която се използва за вкореняване.

*34.* „Зрели гори" са тези, които са достигнали пълна физиологична и генеративна зрелост.

*35.* „Зрял резник" е вегетативна част, добита от растението в период на покой, която се използва за вкореняване.

*36.* „Индивидуална селекция" е метод за подобряване на вида чрез подбор на дървета с определени признаци и свойства.

*37.* „Изоензимен анализ" е метод за изучаване на изменчивостта и генетичната структура на популациите, при който изоензимите се използват като генетични маркери за идентификация.

*38.* „Интродукция" е въвеждане на нови дървесни и храстови видове както извън, така и в границите на естественото им разпространение в райони, в които те не се срещат в естествено състояние.

*39.* „Идентификационен код на района на произход" е комбинация от латински букви и цифри, обозначаваща отделните съставни части на района на произход на базовия източник.

*40.* „in situ" е метод за съхраняване на генетични ресурси чрез тяхното запазване в зоната на естественото им разпространение.

*41.* „ISTA" е Международна асоциация за изпитване на семена.

*42.* „IRST" е официален документ на ISTA, в който се публикуват правилата за изпитване на посевните материали.

*43.* „Камбий" е слой от вторични меристемни клетки, заемащ странично положение в тялото на растението, от който се образуват вторичната дървесина и вторичната кора (ликото).

*44.* „Кандидат-елит" е плюсово дърво, на което се извършва генетична проверка.

*45.* Категориите горски репродуктивни материали са:

*а)* „идентифициран" - репродуктивен материал, добит от базов източник - източник на посевен материал, разположен в определен район на произход и отговарящ на изискванията, посочени в приложение № 2;

*б)* „селекциониран" - репродуктивен материал, добит от базов източник - насаждение за семепроизводство, разположен в определен район на произход, селекциониран по фенотип на ниво популация и отговарящ на изискванията, посочени в приложение № 3;

*в)* „окачествен" - репродуктивен материал, добит от базов източник - семепроизводствени градини, родители на фамилии, клонове и клонови колекции, чиито съставки са селекционирани по фенотип на индивидуално ниво, и отговарящ на изискванията, посочени в приложение № 4; провеждане или приключване на изпитване не е задължително;

*г)* „изпитан" - репродуктивен материал, добит от базов източник - насаждения за семепроизводство, семепроизводствени градини, родители на фамилии, клонове и клонови колекции с доказано превъзходство чрез сравнителни потомствени опити или генетическа оценка на компонентите на базовия източник; този източник отговаря на изискванията, посочени в приложение № 5.

*46.* „Клупиране" е измерване на диаметрите на стоящи и отсечени дървета в определени места по стъблото със специализиран инструмент, наречен клупа.

*47.* „Копулация" е метод за вегетативно размножаване чрез присаждане на калем.

*48.* „Култивар" е култивиран (отгледан, подобрен) вариетет, който може да бъде клон, раса или други подобрени растения, отглеждани заради ценните им свойства.

*49.* „Кръстосано опрашване" е свободно или контролирано опрашване между дърветата за изпитване на тяхната обща или специфична комбинативна способност.

*50.* „Масова селекция" е подбор на група дървета или популации.

*51.* „Месторастене" са земи с еднородни почвено-климатични условия за развитие на горскодървесна растителност.

*52.* „Мъжки корк" е тази кора, която се сваля от дърветата на корковия дъб (Q.suber) за първи път.

*53.* „Място на произход" е мястото, където се намират насажденията.

*54.* „Насаждение" е основна пространствена единица при разделянето на гората, основаваща се на топографските особености на релефа и с обща цел на стопанисване.

*55.* „Обилно плодоносене" е най-високата степен за плодоносенето при отделни дървета по скалата на Корчагин, отразена в приложение № 19.

*56.* „Одобрен източник" е базов източник, записан в регистъра на горската семепроизводствена база, който се идентифицира с уникален регистрационен номер.

*57.* „Органично производство" е преработката на репродуктивни материали с цел получаване на технически продукти - смола, масла, фуражи, биомаса и др.

*58.* „Основен сертификат за идентификация на горски репродуктивни материали" е еквивалентен на „мастър сертификат" документ, издаден от официалните органи в съответствие с чл. 12 на Директива 1999/105/ЕО на Съвета от 22 декември 1999 г. относно търговията с горски репродуктивен материал.

*59.* „Отводка" е покрит с почва леторасъл от растение, образувало самостоятелна коренова система и надземна част; може да бъде отделен от майчиното растение и използван за залесяване.

*60.* „Официален орган" е държавен орган, определен на национално (ИАГ) и регионално (РДГ и ГСС) ниво, осъществяващ контрола върху производството, търговията, износа и вноса от трети страни.

*61.* „Партида" е еднородна част от репродуктивни материали.

*62.* „Плюсово дърво" е дърво, което фенотипно рязко превъзхожда другите дървета в насаждението по определени качествени и количествени показатели.

*63.* „Полен" е прашецът на цвета на растението.

*64.* „Полиморфизъм" е разнообразие от форми в рамките на вида.

*65.* „Популация" е териториално обособена съвкупност от индивиди от един и същи вид, които могат свободно да обменят генетичен материал помежду си.

*66.* „Производство" е: всички етапи на добив и складиране на генеративни единици и части от растения; конверсия от генеративна единица в семена; отглеждане на посадъчен материал от семена и части от растения; заготовка и преработка на репродуктивен материал, в т. ч. излагане за оглед и реклама.

*67.* „Производител" е физическо или юридическо лице, регистрирано в публичен регистър в ИАГ за производство на горски репродуктивни материали.

*68.* „Произход" е:

*а)* за автохтонни семепроизводствени насаждения или източници на посевен материал - мястото, където растат дърветата;

*б)* за неавтохтонни семепроизводствени насаждения или източници на посевен материал - мястото, от което първоначално са въведени семената или растенията; произходът може да бъде неизвестен.

*69.* „Пълна семеносна година" е година, през която всички дървета в популацията семеносят, респ. плодоносят, в „много голяма" степен по скалата на Корчагин.

*70.* „Район на произход" по отношение на видове и подвидове е район (площ) или група от райони (площи) със задоволително еднородни екологични условия, където се намират насаждения за семепроизводство или източници на посевен материал, сходни по фенотип и генетични характеристики, като по необходимост се взема предвид и надморската височина.

*71.* „Рандеман" е процентен израз на съотношението на количеството добити посевни материали към първоначалното количество изходни материали (суровина) - шишарки, съплодия и др.

*72.* „Резервен фонд" са съхранени за запазване и използване при необходимост семена от горскодървесните видове.

*73.* „Резник" е част от растение, която се използва за вкореняване и производство на посадъчен материал.

*74.* „Селекция" (подбор) е научно направление, което изучава полиморфизма при горскодървесните видове и прилага практическите прийоми и методи за подобряване на съществуващите и създаване на нови видове и форми.

*75.* „Семена общ сбор" са семена, добити от неселекционирани дървета или популации.

*76.* „Сбежистост" е степента на намалението на диаметъра на стъблото на единица дължина от основата към върха.

*77.* „Склопеност" е степен на доближеност една до друга на дървесните корони в насаждението; отбелязва се в десети части от единицата и се определя като съотношение на площта на проекцията на короните на дърветата, формиращи насаждението, към цялата площ на насаждението (приета за единица).

*78.* „Сорт" е растителна съвкупност в рамките на определен ботанически таксон (ботаническа единица от систематиката на растенията), която проявява признаците, характеризиращи даден генотип или комбинация от генотипове, различава се от всяка друга растителна съвкупност най-малко по един признак и притежава способността да се размножава в непроменен вид; в понятието „сорт" се включват и клон, линия или хибрид, независимо от метода (изкуствен или естествен) на получаването им.

*79.* „Средно моделно дърво" е дърво, притежаващо средните показатели на дърветата от дадено насаждение по отношение на височина и диаметър, измерен на височина 1,30 м.

*80.* „Съплодие" е съвкупност от плодове, сраснали или не, образувани от съцветие.

*81.* „Турнус" е възрастта в години, при която насаждението е достигнало поставената стопанска цел (производство на дървесина, възобновяване на гората и запазване на полезните функции на горите).

*82.* „Трета страна" е държава, която не е членка на Европейския съюз.

*83.* „Търговия" е професионално поддържане на запаси, излагане с цел продажба, офериране за продажба, отдаване, продажба или доставка на друго лице, включително доставки по договор за услуги и производство, както и свободно движение на горски репродуктивен материал в рамките на ЕС.

*84.* „Фенологично наблюдение" е определяне на фазите на развитие на растенията и на техните репродуктивни органи.

*85.* „Фенотип" е съвкупност от всички външни, видими и измерими признаци и особености на дървото, които са резултат от взаимодействието на генотипа с околната среда.

*86.* „Форма" е едно или група растения с един и същ морфологичен белег, който се предава по наследство.

*87.* „Хабитус" е съвкупност от външни признаци, които характеризират устройството и външния изглед на дърветата.

*88.* „Хетерозиготност" е степен на различие в генетичния код на растението или генетичния фонд на популацията, които се обуславят от наследствените различия в гаметите на изходните родители или на растенията, изграждащи популацията.

*89.* „Хибридизация" е кръстосване на растения с различна наследственост, в резултат на което се получава хибрид.

## ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

**§ 2.** Тази наредба отменя Наредба № 5 от 2004 г. за производство и търговия на горски репродуктивни материали (обн., ДВ, бр. 18 от 2004 г.; изм., бр. 79 от 2006 г.) и Наредба № 7 от 2005 г. за условията и реда за определянето на източниците от горската семепроизводствена база, събирането и добива на репродуктивни материали, предназначени за лесовъдски цели, и тяхното окачествяване, включително и от внос (ДВ, бр. 52 от 2005 г.).

**§ 3.** Започнали производства по одобряване, регистрация и отмяна на базови източници на ГРМ и регистрация на доставчици на ГРМ приключват по реда и при условията на отменените Наредба № 5 от 2004 г. за производство и търговия на горски репродуктивни материали и Наредба № 7 от 2005 г. за условията и реда за определянето на

източниците от горската семепроизводствена база, събирането и добива на репродуктивни материали, предназначени за лесовъдски цели, и тяхното окачествяване, включително и от внос, доколкото не противоречат на Закона за горите. За започнато производство се счита денят на внасяне на заявление пред съответния оправомощен орган.

**§ 4.** Одобрените и регистрирани базови източници за добив на ГРМ по отменените по § 2 Наредби № 5 и № 7, които отговарят на минималните изисквания по тази наредба, запазват статута си.

**§ 5.** Лицата, вписани в регистъра на доставчиците на ГРМ по чл. 18 от отменената Наредба № 5 от 2004 г. за производство и търговия на горски репродуктивни материали, упражняват правата си, без да се пререгистрират.

**§ 6.** С тази наредба се въвеждат изискванията на Директива 1999/105/ЕО на Съвета от 22 декември 1999 г. относно търговията с горски репродуктивен материал (ОВ № L011, 15/01/2000).

**§ 7.** Наредбата се издава на основание чл. 95, ал. 2, т. 2 от Закона за горите.

**§ 8.** Изпълнението на наредбата се възлага на министъра на земеделието и храните и изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

За министър: Цветан Димитров